МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувачка випускової кафедри
_____Олена ХОМЕРІКІ
«____»_____2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 052 «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Тема: Порівняльна характеристика урядів країн Західної Європи

Текст роботи містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Виконавець: здобувач вищої освіти ПЛ – 413 Шерстюк Андрій Олексійович

Керівник: кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та політології Михайлич Олександр Володимирович

КИЇВ 2023

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить: 94 сторінок, 58 посилань на літературні джерела.

Об'єкт дослідження: уряди країн Західної Європи.

Предмет дослідження: виконавчо-законодавчі відносини урядів країн Західної Європи.

Мета роботи: здійснити дослідження повноважень урядів а саме виконовчо-законодавчої влади зарубіжних країн у різних формах державного правління.

Методи дослідження: аналіз літератури, аналіз, синтез, узагальнення, порівняльний та порівняльно-правовий.

Реалізація вказаної мети роботи передбачає вирішення наступних **завдань:**

1. Розглянути виконавчу владу та її стабільність.
2. Описати взаємодію виконавчої та законодавчої влади у різних формах державного правління.
3. Порівняти уряди країн Західної Європи.

Ключові слова: уряд, парламент, виконавча влада, законодавча влада, глава держави.

ABSTRACT

The thesis contains: 94 pages, 58 references to literary sources.

Research object: governments of Western Europe.

Subject of research: executive and legislative relations of governments of Western Europe.

Objective: to study the powers of governments, namely the executive and legislative power of foreign countries in various forms of government.

Research methods : literature analysis, analysis, synthesis, generalization, comparative and comparative legal.

The implementation of this goal involves the following **tasks:**

1. Consider the executive branch and its stability.
2. Describe the interaction of executive and legislative powers in various forms of government.
3. Compare Western European governments

Key words: government, parliament, executive, legislature, head of state.

ЗМІСТ

ВСТУП……5

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ УРЯДУ ТА ЙОГО ФОРМУВАННЯ……...8

1.1 Методологічні та теоретичні дослідження формування уряду……8

1.2 Виконавча Влада……..22

Висновок до першого розділу……..36

РОЗДІЛ 2. ВИКОНАВЧО-ЗАКОНОДАВЧІ ВІДНОСИН В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ……...38

2.1 Уряд, парламентаризм та президентська форма..……38

2.2 Президентська система та виконавчо-законодавчі відносини…….43

2.3 Парламентська та напівпрезидентські система та виконавчо-законодавчі відносини……....54

Висновок до другого розділу……63

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯННЯ УРЯДІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ…...66

3.1 Порівняльний аналіз урядів Франції та Німеччини…….66

3.2 Порівняльний аналіз урядів Швейцарії та Австрії……...76

Висновок до третього розділу……..84

ВИСНОВКИ……..86

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……91

ВСТУП

Актуальність теми. Закономірністю суспільно-політичного і державно-правового розвитку країн світу є концентрація найголовніших повноважень в органів виконавчої влади. Виконавча влада – це сукупність державних органів і установ, які здійснюють владно-політичні і владно-адміністративні функції.

Своєрідною верхівкою системи виконавчої влади є уряд – звичайно один з вищих органів держави, компетенція якого лише умовно може бути зведена до виконання законів, здійснення завдань у сфері управління.

Уряд у більшості зарубіжних країн здійснює загальне управління всіма справами держави, керує її внутрішньою та зовнішньою політикою.

Уряд — колегіальний орган, до якого входять особи (міністри, секретарі), що очолюють державні відомства (міністерства, департаменти) з окремих галузей управління (Збройні Сили, фінанси, юстиція, іноземні справи тощо). У деяких випадках до складу уряду входять також особи, які не очолюють будь-які міністерства (міністри без портфелів).

У всіх зарубіжних країнах уряд відіграє головну роль у розробці, формуванні та здійсненні основних напрямів політики держави, визначенні шляхів і засобів їх досягнення.

Дослідження урядів дозволяють розуміти, як вони функціонують, які політичні системи працюють краще або гірше, як уряди приймають рішення та впроваджують політики, як вони впливають на життя громадян і розвиток країн.

При розгалуженні функцій сучасної держави посилюється вплив урядової влади на всі сфери життя суспільства.

У сучасних умовах, коли держава активно втілює у життя намічені програми, зростання ролі урядової влади стає об'єктивною передумовою. Уряд часто є ініціатором законодавства у цьому разі парламент виступає як орган, що "реєструє" урядові законопроекти що показує, що вони хоч і мають різні

повноваження але вони активно взаємодіють та мають велику роль один для одного.

Розуміння роботи урядів і вивчення їх діяльності дозволяють політикам, науковцям та іншим зацікавленим сторонам займатися аналізом, критичним оцінюванням та займатись покращенням урядової політики та процесів.

Отже, актуальність теми дослідження урядів відображається в її потенціалі сприяти розумінню, покращенню та адаптації урядових структур та політики до потреб і викликів сучасного світу.

Довідка про ступінь наукової розробки теми дипломного дослідження.

Наукову теоретико-методологічну основу дослідження складають праці зарубіжних дослідників урядів. Серед них роботи таких вчених як Крепс Д, Лейвер М, Шофілд Н, Фаррел Б, Меллорс С, Блондель, Лупія, Стром, Лійпхарт, Мюллер та ін, які зробили значний внесок в дослідження урядів.

Об'єкт дослідження: уряди країн Західної Європи.

Предмет дослідження: виконавчо-законодавчі відносини урядів країн Західної Європи.

Мета роботи – здійснити дослідження повноважень урядів а саме виконовчо-законодавчої влади зарубіжних країн у різних формах державного правління.

Відповідно до мети роботи необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Розглянути виконавчу владу та її стабільність
2. Описати взаємодію виконавчої та законодавчої влади у різних формах державного правління.
3. Порівняти уряди країн Західної Європи

Методи дослідження. Для формування основного базису наукової праці було використано загальнонаукові та спеціально-наукові методи, зумовлені специфікою теми дипломної роботи та поставленими завданнями такі як аналіз, узагальнення, порівняльний та порівняльно-правовий.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів полягає у поглибленні знань щодо теоретичних засад формування уряду в країнах Західної Європи, порівняння та розуміння взаємодії уряду (виконавчої влади) глави держави та парламенту (законодавчої влади). Результати дослідження можуть виявити механізми, які впливають на їх відносини та були недостатньо вивчені, розширюючи при цьому теоретичну базу даної тематики та відкриваючи нові шляхи для подальших наукових досліджень.

Довідка про структуру роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. У вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету, основні завдання, використані методи, а також теоретичне значення дослідження. У першому розділі розглядаються теоретико методологічні дослідження формування уряду, виконавча влада та її стабільність. В другому розділі описуються та досліджуються виконавчо-законодавчі відносин в країнах Західної Європи у різних формах державного правління. У третьому розділі порівнюються уряди певних країнах Західної Європи та їх взаємодія з парламентом (законодавчою владою). Список літератури містить 58 джерел.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ УРЯДУ ТА ЙОГО ФОРМУВАННЯ

1.1 Методологічні та теоретичні дослідження формування уряду

Аналіз формування державного управління (виконавчої влади) можна розділити на роботи, що характеризуються емпіричним методологічним стилем, і роботи, що характеризуються апріорним логічним моделюванням. Емпірики беруть спостережувані випадки формування уряду як свої основні об'єкти інтересу. Вони збирають інформацію з питань, які, можливо, мають відношення до формування та руйнування урядів, і аналізують ці дані на предмет закономірностей, які можуть виявитися висвітлюючими. Змінні для визначення того, які дані повинні бути зібрані, випливають, неявно чи явно, з деякої абстрактної моделі формування уряду, так що на практиці теоретична відмінність між емпіричним і апріорним підходами є нечіткою. Тим не менш, основний проект емпіриків полягає не в побудові абстрактних моделей, а в тому, щоб зібрати набір змінних, якими б обраними вони не були, які в сукупності будуть якомога ефективніше враховувати створення і руйнування урядів у реальному світі.

Апріорні теоретики, навпаки, засновують свою роботу на припущеннях, які в сукупності дають стилізований і, отже, неминуче спрощений опис основних особливостей державного утворення. Такі припущення випливають, неявно чи явно, зі спостережень за реальною політикою, тому для всіх абстрактних моделей існує певна емпірична основа. Основний проект апріорних теоретиків, однак, не полягає у визначенні набору змінних, які найкраще враховують формування минулих урядів, вона полягає в тому, щоб побудувати чітку модель процесу формування уряду, використовуючи правдоподібні вихідні припущення та суворі логічні аргументи, що розширює та поглиблює наше розуміння. Кінцевою метою є розвиток інтуїції щодо формування уряду.

Вирішальні компроміси повинні бути зроблені при прийнятті рішення про використання емпіричного або апріорного підходу до аналізу формування уряду.

Серед фундаментальних принципів апріорного моделювання є розбірливість і простота, тому що прості моделі набагато більше допомагають інтуїції, ніж великі і складні. Крім того, життєво важливо, щоб логічні зв'язки в апріорній моделі були чіткими і явними, оскільки інтуїції рідко допомагають розпливчасті або незрозумілі аргументи. Навпаки, майже неминуче, що точне налаштування емпіричної моделі для кращого обліку реальних спостережень зробить її більш, а не менш складною. До тих пір, поки модель не ідеально враховує всі спостереження, подальші уточнення можуть враховувати девіантні випадки, додаючи складності при поліпшенні відповідності моделі до даних. Крім того, моделі, засновані на спостереженнях, на відміну від спостережень, які ми в ідеалі хотіли б зробити, не обов'язково утворюють стрункy логічну структуру — було б чудовою удачею, якби вони це зробили.

Таким чином, неминуче, що найбільш послідовні і розбірливі апріорні моделі створення і руйнування урядів, ті, які найбільше допомагають нашій інтуїції, не найкраще пояснюють уряди, які фактично сформувалися. І навпаки, моделі, які дають найбільшу емпіричну віддачу, не є найбільш корисними для розвитку теоретичних інтуїцій щодо формування уряду. Таким чином, безплідно порівнювати емпіричний рахунок з апріорним, виходячи з їх здатності пояснювати закономірності в даних. Перш ніж почати, ми знаємо, що емпіричний рахунок, ймовірно, буде працювати краще, тому що це те, для чого він був розроблений. Якщо нашим критерієм є логічна узгодженість, то апріорний підхід є кращим. Таким чином, ми повинні чітко розуміти, чи наш основний інтерес полягає в розумінні загального процесу формування уряду, чи в поясненні формування конкретних реальних урядів.

Практично всі апріорні моделі державотворення є теоретичними в якомусь загальному сенсі, навіть якщо деякі з них засновані більш явно, ніж інші, на традиціях класичної теорії ігор. Це означає, що перехід теорії ігор від кооперативного до некооперативного підходу мав важливий вплив на апріорні моделі створення та руйнування урядів. Відмінність між двома типами підходу чітко викладена Крепсом: [22, с. 9]

По суті, в теорії некооперативних ігор одиницею аналізу є індивідуальний учасник гри, який стурбований тим, щоб зробити для себе якомога краще за умови дотримання чітко визначених правил і можливостей. Якщо індивіди вдаються до поведінки, яка простою мовою буде названа «співпрацею»... тоді це робиться тому, що така спільна поведінка відповідає найкращим інтересам кожної людини окремо. Кожен боїться помсти з боку інших, якщо співпраця порушиться. Для порівняння, в кооперативній теорії ігор одиницею аналізу найчастіше є група або, на стандартному жаргоні, коаліція. Коли гра визначена, частина специфікації полягає в тому, чого може досягти кожна група або коаліція гравців, без посилань на те, як коаліція вплине на конкретний результат або результати.

Відмінність між кооперативною та некооперативною теорією гри має вирішальне значення для аналізу формування уряду оскільки, незалежно від того, складають вони виконавчі коаліції в тому сенсі, що різні партії контролюють різні урядові позиції, чинні уряди як правило, підтримуються на посаді голосуючими коаліціями законодавчих партій. Підхід співпраці розглядає вигоди для різних можливих коаліцій, з типовим висновком, що найцінніша коаліція, якою б визначеною вона не була ймовірно сформується. У цьому підході завдання полягає в тому, щоб вказати цінність кожної коаліції, дозволену правилами гри. Виплата будь-якому окремому акторові виводиться як певна функція цінностей різних коаліцій, членом яких є актор, та його місця в переговорній структурі, встановленій правилами гри.

Підхід до неспівпраці, навпаки, розглядає поведінку окремих акторів у коаліціях – чи то партій, партійних фракцій чи навіть окремих політиків. Рівноважний уряд, за цією логікою, є кращим перед будь-якою здійсненною альтернативою всіх його членів це не обов'язково має бути найцінніший уряд. І навпаки, чинний уряд не може перебувати в рівновазі, якщо якійсь здійсненній альтернативі віддають перевагу актори, які мають не лише стимул, але й можливість замінити чинного президента альтернативою. Результат процесу

формування уряду виводиться як деяка рівновага, що виникає в результаті розігрування оптимальної індивідуальної стратегії кожним з учасників.

На практиці некооперативні підходи до моделювання формування уряду розвивалися пліч-о-пліч з новим «новим інституціоналістським» підходом до політичного моделювання в цілому. Ці дві тенденції живлять одна одну. Змістовний аргумент про те, що інституції дійсно мають значення, як заохочує, так і полегшується моделюванням конкретних процесів як некооперативних ігор, тісно пов'язаних з інституційними деталями конкретного випадку. Рушійна інтуїція полягає в тому, що формування та руйнування урядів є продуктом місцевих інституційних правил процесу формування уряду, що охоплюють такі питання, як послідовність, у якій партійним лідерам пропонується формувати уряди, процедури голосування за інвеституру, недовіру та розподіл конкретних політичних юрисдикцій між певними портфелями кабінетів. Кожен актор використовує особливості місцевого інституційного середовища, в межах якого відбувається формування уряду, для визначення та розгортання оптимальної стратегії.

На противагу цьому, місцевий інституційний опис, як правило, мало або взагалі відсутній у кооперативній теоретико-ігровій моделі. Рушійна інтуїція полягає в тому, що глибокі та значні закономірності проходять через створення та руйнування урядів у різних інституційних умовах. Місцеві інституційні особливості становлять інтерес для таких теоретиків і значною мірою ігноруються як незначні деталі, які раціональні актори знайдуть шлях до найкращої угоди. Хоча такі деталі можуть відхилити певний процес формування влади від його шляху до рівноваги, подібно до того, як людина, що падає зі скелі, може бути врятована від смерті примхою долі, коли її пояс зачепиться за гілку проїжджаючого дерева, основний інтерес викликає загальна логіка ситуації.

Аналіз формування влади також характеризується їх мотиваційними припущеннями щодо політиків. Можна припустити, що політики керуються насамперед бажанням вступити на посаду – припущенням, що шукає посади. Або можна припустити, що вони фундаментально стурбовані політикою уряду,

бажаючи вступити на посаду насамперед для того, щоб вплинути на неї – припущення, спрямоване на пошук політики. Хоча інші речі можуть спонукати політиків брати участь у формуванні та руйнуванні урядів, жодна з них систематично не висувається в літературі. Політологи неявно припускають, що мотивацію будь-якого політика можна описати або як пошук посади, або пошук політики, або якусь суміш цих двох.

Подальше ускладнення пов'язане із взаємодією між виборчою конкуренцією та формуванням і руйнуванням урядів. Виборці звертають увагу на те, чи дійсно обіцянки, дані під час виборчої кампанії, викуповуються, коли особа, яка їх робить, йде в уряд. Це означає, що політичні позиції, які просуваються політиками під час формування уряду, цілком можуть бути інструментальними рисами ширшої політичної гри, яка охоплює партійну конкуренцію на різних аренах електорату, законодавчої та виконавчої влади. Ця взаємодія між внутрішніми та інструментальними мотиваціями, що шукають політику, більш детально досліджується Лейвером і Шофілдом [24, с. 45-60].

Більшість ранніх моделей формування уряду розглядали створення та розпад урядів як конкуренцію за розподіл винагороди за посади - наприклад, набір посад у кабінеті. На противагу цьому, майже всі останні теоретичні розрахунки базуються на припущенні про пошук політики.

Один підхід до аналізу формування уряду сягає своїм корінням у традиційний метод кейс-стаді. Такі дослідження пишуться фахівцями країн, які мають детальні знання конкретних політичних систем зсередини поясу. Вони використовують методологічний стиль, який зараз вважається «описом», щоб створити історичні звіти про скорочення та спрямованість названих осіб, які формують новий уряд або скидають старий (приклади, що стосуються формування урядів, можна знайти в роботах Фарелла [47], [48]. Майже всі журналістські розповіді, а також дискусії істориків про формування тих чи інших урядів підпадають під цю категорію.

Про виникнення цієї традиції урядових коаліцій як загальної емпіричної теми в порівняльній політології сигналізувала серія відредагованих тематичних

досліджень урядових коаліцій у «Країні Х» (яскравими прикладами є книги під редакцією Брауна і Дрейманіса, Богданора, Прідхема). Використовуючи подібний формат, Меллорс і Пінженбург обговорили коаліції в органах місцевого самоврядування. Ці збірки не мали чіткої теоретичної програми, крім тематичної турботи про урядові коаліції та набору заголовків розділів, щоб змусити кожного автора широко порівняльно висвітлити [30].

Однак цей підхід зосереджується на тому, що відбувається після формування уряду, а також на прийнятті рішень у коаліційних кабінетах [8]. Для тих, хто займається суворим моделюванням формування уряду, що передбачає раціональне передбачення з боку ключових дійових осіб, звичайно, важливо мати уявлення про процеси, які актори можуть насправді передбачити, коли вони сформують уряд.

Інший емпіричний аспект формування уряду – розподіл портфелів кабінетів міністрів – вивчався в рамках більш кількісної традиції «порівняльної політичної поведінки». Ймовірно, найвідоміше раннє дослідження було проведено Брауном і Франкліном, уточненне Брауном і Френдрейсом в 1980 році щодо, розподілу портфелів кабінету міністрів між членами коаліційних урядів. Браун та інші розглядали портфелі кабінету міністрів як квінтесенцію виплати для політиків, які шукають посади. Вони дійсно знайшли сильну підтримку, та все ще є однією з найвищих нетривіальних цифр у політології для неофіційного припущення, що розподіл портфелів кабінетів між партіями прямо пропорційного кількості місць у законодавчому органі, контрольованих кожною партією. Ці висновки були успішно відтворені, використовуючи розширений набір даних, як попередник тестування більш явної моделі шляхом Шофілда і Лейвера.

Якщо проаналізувати тривалість кабінету по всій Західній Європі, емпіричні дослідження стабільності кабінету, явно вирішального аспекту формування та розпаду урядів, показують, що однопартійні кабінети більшості, як правило, тривають довше, ніж інші. Однак ця різниця значною мірою є результатом невеликої кількості країн, таких як Данія, Фінляндія та Італія, з

великою кількістю урядів меншості або більшості. Навпаки, уряди, як правило, відносно довговічні в таких країнах, як Австрія, Німеччина та Люксембург, в яких коаліції більшості є нормою свідчення цього є роботи Лейвера і Шофілда, [2, с. 152].

Таким чином, завдання для емпіричних дослідників полягало в тому, щоб пояснити закономірності стабільності кабінету шляхом визначення атрибутів політичних систем, пов'язаних з більш короткоживучими або довгоживучими урядами. З цією метою було проведено кілька досліджень, включаючи роботу Тейлор і Герман, Сандерс і Герман, Строма. У їх дослідженнях зазвичай аналізувалися як офісні, так і політичні атрибути. Атрибути, пов'язані виключно з підходом до пошуку посади, включали статус більшості в кабінеті міністрів, формальні вимоги до інвеститури, фрагментацію (ефективна кількість партій) партійної системи та важливість результатів виборів у формуванні уряду, тобто ступінь, до якого нові вибори, ймовірно, сформують новий уряд. Окрім чітких і легко інтерпретованих висновків про те, що кабінети більшості тривають довше, ніж кабінети меншин, і що країни з фрагментованими партійними системами мають менш довговічні уряди, ніж інші, список статистично значущих атрибутів, що викликають стабільність, як правило, варіюється від дослідження до дослідження, залежно від дизайну дослідження та використовуваного набору даних.

Однак ця дослідницька традиція тепер включена в методологічно більш складний підхід «подій», який використовують такі автори, як Браун, Ворик, Фон Нейман та інші. Однак жоден з цих авторів особливо не переймався урядовими коаліціями, розглядаючи коаліцію як більш загальне явище. Виходячи з кооперативних теоретико-ігрових передумов фон Нейман і Моргенштерн стверджували, що рівноважні коаліції повинні бути «мінімально виграшними» коаліціями, в яких кожен член має важливе значення для отримання статусу. Таким чином, кожен член мінімальної коаліції-переможця має вирішальне значення в тому сенсі, що член може перетворити коаліцію-переможця в коаліцію, що програла, вийшовши, і може перетворити коаліцію, що програла, в

коаліцію-переможця, приєднавшись. Будь-який неключовий член переможної коаліції не має різниці між перемогою чи поразкою і, з точки зору теорії ігор з постійною сумою, не має значної стратегічної ролі.

Навіть у трохи складних переговорних системах може бути багато різних мінімальних переможних коаліцій, що призводить до великого набору прогнозів. Цей факт призвів до спроб знайти більш точне поняття. Рікер виступав за мінімальну перемогу коаліції з найменшою вагою – більшістю або мінімальною перемогою коаліції [7].

Лейзерсон виступав за мінімальну перемогу коаліції з найменшою кількістю членів — гіпотеза, яка називається торговою пропозицією. Однак загальне уявлення про мінімальну перемогу коаліції і, зокрема, концепція ключової партії завжди були впливовими. Аргумент про те, що коаліції, як правило, виключають неключові партії, був асимільований у багатьох наступних моделях формування уряду, включаючи ті, що в основному стосуються політики[8].

Пов'язане з цим питання, яке найбільш чітко видно, коли ми розглядаємо офісні моделі, але яке має набагато більше значення, стосується рішучої структури коаліційної гри. Це точний набір переможних коаліцій, сформованих певним розподілом місць у законодавчому органі. Стратегічний висновок, звичайно, полягає в тому, що вирішальна структура в законодавчому органі, а не точний розподіл місць, є ключовим продуктом будь-яких виборів, принаймні в тому, що стосується переговорів щодо формування уряду.

Наприклад, у трипартійному законодавчому органі або одна партія отримує абсолютну більшість, або кожна з трьох партій однаково важлива для більшості. В законодавчому органі меншості повний набір можливих коаліцій включає нульову коаліцію без партії, три програли однопартійні коаліції, три двопартійні коаліції-переможці, що представляють кожну можливу пару трьох партій і переможна велика коаліція всіх трьох партій. Існує вісім можливих коаліцій. Вирішальна структура залишається незмінною незалежно від точного розподілу місць між партіями до тих пір, поки жодна партія не отримає абсолютної

більшості. Якщо партій в законодавчому органі більше, то кількість можливих вирішальних структур збільшується, але вона завжди набагато нижче, ніж кількість можливих розподілів мандатів між партіями.

Розробка вирішальної структури – це, безумовно, найкорисніший спосіб перейти від результатів виборів до стратегічних складнощів формування уряду. Це має велике істотне значення, оскільки вибори, які призводять до великих змін у розподілі місць, можуть взагалі не змінити вирішальну структуру.

У рамках чистої офісної традиції два типи поточних дослідницьких програм базують свою основну логіку на ролі мінімальних переможних коаліцій у вирішальній структурі законодавчого органу. Перший стосується визначення і використання так званих апріорних показників потужності. Друга пов'язана з систематичним виявленням домінуючих сторін, які перебувають в особливо потужній переговорній позиції.

Апріорні індекси сили вимірюють переговорну силу дійових осіб, використовуючи лише вирішальну структуру коаліційної гри та ігноруючи будь-які інші цілі, які можуть мати актори. Таким чином, такі індекси відображають ключові стратегічні ознаки даної вирішальної структури. Їх цінність полягає в кількісній оцінці загальної сили прийняття рішень суб'єктами в певній системі, незалежно від їх уподобань.

Причина цього полягає в тому, що розподіл переговорної сили між акторами може різко відрізнятися від розподілу їх формальної ваги. Класичним прикладом є 99-місний законодавчий орган, в якому дві партії мають по 49 місць, а третя партія має одне місце. Одномандатна партія відіграє таку ж ключову роль у вирішальній структурі, як і будь-яка з великих, і, можливо, має таку ж переговорну силу, як і вони. Жодна партія не може перемогти самостійно, тоді як будь-які дві партії можуть перемогти в коаліції. У цьому сенсі всі вони мають однакову переговорну силу.

Можна використані два трохи різних апріорних індекси потужності. Обидві фундаментально обмежують поняття мінімальної переможної коаліції, вимірюючи переговорну силу з точки зору відносної частки потенційних

коаліцій, в яких кожен актор є ключовим. Актори, які ніколи не є ключовими, розглядаються як такі, що взагалі не мають переговорної сили і описуються як «пустушки».

Друга теоретична розробка в рамках традиції пошуку офісів стосується партій, які мають особливо сильні позиції в процесі формування уряду. Домінуючий гравець є особливо потужним ключовим актором, і його можна знайти, коли існує принаймні дві взаємовиключні програшні коаліції, кожна з яких домінуючий гравець може перетворитися на переможну коаліцію, приєднавшись, але яка не може сформувати переможну коаліцію, об'єднавшись один з одним за відсутності домінуючого гравця). За таких обставин домінуючий гравець може зіграти дві програшні коаліції один проти одного, тоді як ці коаліції самі по собі не можуть об'єднатися, щоб чинити тиск на домінуючого гравця.

Тільки найбільша партія в системі може бути домінуючим гравцем. Найпростіший, хоча і не єдиний, спосіб визначити домінуючу партію – це коли друга і третя за величиною партії досить великі, щоб сформувати коаліцію більшості з найбільшою партією, але занадто малі, щоб сформувати коаліцію більшості один з одним.

Відбулося деяке емпіричне застосування поняття домінуючого гравця в процесі державотворення Ваном Розендалем, але ця концепція пошуку офісу, хоч і має явний теоретичний потенціал, рідко сприймалася тими, хто пише про створення та руйнування реальних урядів [10, с. 5-36]. Ймовірно, це пов'язано з тим, що формування уряду ґрунтувалися на політичних припущеннях про мотивацію політиків.

Багато праць про формування уряду були в традиціях нового інституціоналізму та його ключового інструменту, теорії некооперативних ігор. Відмінною рисою кожної з нових некооперативних моделей формування та руйнування урядів є зосередження на певній інституційній особливості процесу державотворення. Три особливі особливості займають чільне місце в опублікованих на сьогоднішній день роботах: установи, що визначають послідовність висування партій як форматорів з правом вносити пропозиції для

певного уряду; процедура вотуму довіри, яка дозволяє уряду поставити своє майбутнє виживання на більшість голосів у законодавчому органі; та інституції, що виділяють визначні посади на певних політичних аренах між окремими державними партіями.

В одній з ранніх опублікованих робіт, що включає некооперативний звіт про формування уряду, Остін-Сміт і Бенкс запропонували просту модель з одним політичним виміром, трьома партіями та послідовністю виборів пропорційного представництва та формування уряду. Така послідовність змушує виборців передбачати політику можливих урядів при прийнятті рішення про те, кого підтримати на виборах, і карає членів уряду, які занадто далеко відхиляються від своїх передвиборчих обіцянок. Включення процесу формування уряду в ширшу некооперативну модель партійної конкуренції є важливим кроком до посилення реалізму, але як виявив Шофілд у своїх спробах побудувати кооперативний облік по суті тієї ж проблеми, отримані моделі важко аналізувати систематично і суворо. Модель, запропонована Остіном-Смітом і Бенксом реагує на цю аналітичну складність, маючи справу лише з дуже простою тристоронньою рішучою структурою та одним виміром політики. Інституційною особливістю, яка дає авторам аналітичні важелі, є передбачуваний метод вибору форматорів, який дає завдання формування уряду спочатку найбільшій партії, другій за величиною партії тощо. У рівновазі, що випливає з моделі, найбільша партія пропонує коаліцію з найменшою партією, пропонуючи пропозицію в потрібний момент, щоб вона була прийнята, і беручи до уваги всі можливі пропозиції, які можуть бути зроблені, якщо процес піде далі.

Вражає, що подальші некооперативні моделі формування уряду, як правило, обмежуються, заради аналітичної доцільності. Це чітко видно з двох важливих останніх моделей, запропонованих Бароном, Хубертом, а також у впливовій роботі над стабільністю. Модель Барона розвиває ідею, що послідовність форматорів є важливою інституційною особливістю процесу формування уряду, поширюючи на аналіз формування уряду, керованого політикою, більш загальну модель переговорів у законодавчих органах щодо

фіксованого призу, висунуту раніше Бароном і Феріджоном. Барнон виходить за межі єдиного виміру ідеології і розглядає як фіксовані, так і ймовірнісні послідовності форматорів, а також певні центрально розташовані четверті партії, але жертвує будь-яким реальним стратегічним міркуванням електоральної гри. Барон визначає потенційну рівновагу у формуванні уряду, припускаючи, що малі партії мають хороші шанси бути в уряді і що центрально розташована партія має хороші шанси, що політика уряду буде близька до своєї ідеальної точки. Однак, перш за все, його висновки підкреслюють важливість структури процесу формування, оскільки це впливає на порядок, в якому суб'єкти можуть вносити пропозиції [4], [52], [53].

Ці формальні висновки про порядок ходів предметно цікаві. Якщо послідовність форматорів дійсно допомагає найбільшій партії, то це підкреслює важливу особливість результатів виборів, які ігнорувалися теоретиками формування уряду, зосереджуючись на вирішальній структурі законодавчого органу. Хоча найбільша партія може мати не більше переговорної сили, ніж інші партії відповідно до апріорних індексів влади, її місце в послідовності форматорів може дати їй реальну переговорну перевагу. Ця перевага має значні наслідки для партійної конкуренції на попередніх виборах, оскільки робить роль найбільшої партії вартою боротьби.

Замість того, щоб дивитися на послідовність форматора, Хубер змоделювали роль процедури вотуму довіри в парламентських демократіях. По суті, Хубер розглядає вотум довіри як ще один спосіб, за допомогою якого послідовність рішень може дати відмінні переваги конкретним гравцям. У цьому випадку вотум довіри дозволяє прем'єр-міністру в односторонньому порядку перетворити голосування з конкретного питання в голосування щодо всього майбутнього уряду, використовуючи цю інституційну асиметрію для отримання переваг у переговорах з окремих питань. Здебільшого ці переваги випливають з витрат, накладених на інших, особливо на членів законодавчої більшості, які підтримують уряд, якщо вибори викликані втраченим вотумом довіри. Вони дозволяють прем'єр-міністрам досягати політики, набагато ближчої до їхніх

власних ідеальних точок, ніж це могло б бути в іншому випадку. Справді, сам потенціал викликати вотум довіри цілком може бути достатнім, оскільки це дозволяє прем'єр-міністру висунути правильний рівень вимоги, який буде прийнятий опонентами, які знають, що процедура може бути застосована в разі потреби [11].

Цей підхід є суттєво цікавим, оскільки він перефокусовує увагу на важливому політичному акторі, прем'єр-міністрі, якого дивним чином не помічали в попередніх теоретичних звітах про створення та руйнування урядів. У моделі Хубера політичні уподобання прем'єр-міністра визначають набір здійсненних політик, в рамках яких повинні відбуватися подальші політичні переговори. Хоча цей висновок навряд чи здивує фахівців країни, важливо побачити його виведення з ретельно визначеної та ретельно проаналізованої моделі формування влади.

Інший нещодавній підхід до неспівпраці зосереджений на особливій ролі міністрів кабінету міністрів. Портфельна модель формування уряду була запропонована Лейвером і Шепслом. Ця модель базується на відмінних ролях законодавчої та виконавчої гілок влади в парламентських демократіях. Хоча виконавча влада несе відповідальність перед законодавчою владою і повинна піти у відставку, якщо вона втратить вотум довіри, підхід до розподілу портфеля передбачає, що майже вся політика та реалізація відбувається всередині виконавчої, а не законодавчої гілки влади. Крім того, у виконавчій владі, хоча більшість європейських кабінетів формально діють за принципом колективної відповідальності, більша частина фактичного процесу формування та реалізації політики відбувається в урядових відомствах. Тільки урядові відомства, кожен з яких несе політичну відповідальність кабінету міністрів, мають ресурси і технічну компетенцію для розробки реалізованих політичних пропозицій в межах своєї юрисдикції. Таким чином, міністри кабінету, згідно з цим підходом, мають дві ролі: вони є членами кабінету, який бере на себе колективну відповідальність за політику уряду; Вони також мають портфелі, які роблять їх

індивідуально відповідальними за департаменти, які виконують більшу частину роботи з розробки та реалізації державної політики [23].

Модель розподілу портфеля виділяє дві найважливіші концепції рівноваги. Перший - це кабінет розмірності за виміром, який генерується шляхом надання кожного ключового портфеля стороні, медіанної за виміром політики під юрисдикцією відповідного портфеля. Тільки цей конкретний розподіл портфеля може бути таким, що жодна законодавча більшість не віддасть перевагу якомусь альтернативному кабінету.

Друга важлива концепція – це сильна партія, яка бере участь і, отже, здатна накласти вето на кожен кабінет, якому віддає перевагу якась законодавча більшість, перед кабінетом, в якому сильна партія бере на себе всі ключові портфелі. Іншими словами, якщо сильний кабінет партійної меншості перебуває при владі, він бере участь у кожному альтернативному кабінеті, якому може віддати перевагу законодавча більшість; Він може накласти вето на кожен альтернативний кабінет і тим самим запобігти його формуванню. Лейвер і Шепсл довели, що якщо сильна партія існує, то вона є членом будь-якої рівноважної адміністрації, або самостійно, або як партнер по коаліції. Якщо сильна партія має ідеальну точку на позиції і законодавча більшість не віддає перевагу альтернативному розподілу портфеля, то це «дуже сильна» партія, яка займає настільки потужну позицію, що вона повинна мати можливість контролювати всі ключові політичні портфелі без будь-якої іншої партії.

Некооперативні підходи останнім часом були поширені на проблему стабільності уряду. Лупія і Стром поставив за мету розробити більш аналітичну версію підходу до подій, який використовували, як ми бачили, більш емпіричні письменники щодо стабільності уряду. Вони розглядають уряд після певного типу подій – такий, який змінює очікування ключових гравців щодо результатів наступних виборів і який, у свою чергу, може змінити думку про те, кому виграє повалення чинного уряду [27].

Аргумент розроблений для законодавчого органу, який припускає, що повалення уряду призведе до витрат для членів кабінету, тоді як боротьба за

вибори та перегляд коаліцій мають трансакційні витрати для тих, хто бере участь. Керована цими витратами, модель Лупії-Стрема показує, що члени уряду, які виявлять, що вони виграють на наступних виборах, можуть, тим не менш, або прийняти статус-кво, або переглянути нову коаліційну угоду без виборів, замість того, щоб змусити вибори реалізувати очікувані електоральні вигоди. Цей результат цікавий, оскільки він суперечить тому, що може здатися здоровим твердженням, що члени коаліції скидають уряди, коли очікують електоральних здобутків. Модель Лупія-Строма також показує, що оскільки альтернативні витрати на повалення уряду знижуються в міру наближення будь-якої адміністрації до кінця свого максимального конституційного терміну, ймовірність дестабілізації чинного кабінету зростає протягом усього життя уряду. Це дає теоретичне обґрунтування емпіричного висновку про те, що за інших рівних умов ймовірність падіння уряду, здається, зростає протягом усього терміну його повноважень.

Спираючись на цей загальний підхід вони розширили модель розподілу портфеля формування уряду, щоб впоратися зі стабільністю уряду, використовуючи цю модель для визначення різних типів критичних подій, які можуть мати відношення до здатності урядів вижити.

1.2 Виконавча Влада

«Виконавча влада» відноситься до політичної частини урядової влади (яку, в свою чергу, слід відрізняти від законодавчої та судової гілок влади). Однак немає простої відповіді, де саме провести межі між політичною частиною та рештою виконавчої влади.

Унікальним завданням виконавчої влади є управління країною. Управління означає правління, забезпечення лідерства та перетворення політичної волі на державну політику. Це не є, як може випливати з терміну «виконавча влада», просто виконанням законів, прийнятих законодавчим органом. Скоріше,

управління означає, що виконавчі уряди мають сильний відбиток на законах, прийнятих під час їх правління, і, в більш загальному сенсі, здійснюють загальний контроль над країною і визначають її напрямок. Навіть слабкі уряди є найважливішим єдиним політичним актором у більшості режимів.

Хоча уряд існує з тих пір, як людство організувало держави, виконавчий влада у сучасному розумінні виникла шляхом поступового відокремлення державних функцій від традиційно нерозділеного центрального уряду (переважно монарха). З метою обмеження влади уряду судові функції були передані судам, а законодавчі функції - парламентам. Цей процес почався в Англії дванадцятого і тринадцятого століть. Вона мала багато національних варіацій і в Європі не була завершена раніше XX століття. Конституційна доктрина поділу влади, розроблена насамперед Локком, Монтеск'є та Медісоном, забезпечила нормативне обґрунтування поділу законодавчих, судових та виконавчих інститутів, що, як вважалося, гарантувало свободу та справедливість.

На практиці функції держави ніколи не були так чітко розділені, як передбачали нормативні теоретики. Виконавча влада зберегла за собою важливі законодавчі функції, зокрема, розробку законопроектів і видання урядових указів і постанов [51]. З повною демократизацією державного устрою та створенням політичних партій як основного механізму структурування виборів та координації посадових осіб, керівники отримали майже монополію на законотворчість у парламентських системах. У президентських системах це не відповідає дійсності, але виконавча влада також має великий вплив на законодавство, пропонуючи політику та здійснюючи право вето.

Оскільки недемократичні режими зазвичай імітують інститути демократичних, виконавча влада тут також переважає. Проте поділ влади існує лише на папері, що дозволяє носіям політичної влади втручатися у всі типи рішень. Реальні можновладці часто займають керівні посади у виконавчій владі, але також може бути, що реальний центр влади знаходиться в іншому місці. Тоді виконавча влада може підкорятися розпорядженням військового керівництва, президії державної партії або релігійного лідера. Таким чином, недемократичні

режими демонструють велику різноманітність щодо виконавчої влади і не будуть обговорюватися тут далі.

Природа виконавчої влади та виконавчо-законодавчі відносини традиційно мають вирішальне значення для класифікації типів режимів. У сучасному світі найважливішими типами режимів є (1) президентські системи, (2) парламентські або кабінетні системи та (3) напівпрезидентські системи. У президентських системах глава виконавчої влади обирається безпосередньо на певний термін, призначає і звільняє членів свого уряду. Вони не можуть бути відхилені законодавчим органом. У парламентській або кабінетній системі виконавча влада, призначається главою держави або безпосередньо створюється парламентом, залишається повністю підзвітною парламенту. Хоча прем'єр-міністр, як правило, має певні функції принаймні через формальний контроль доступу до кабінету міністрів та звільнення з нього, формальне прийняття рішень є колективним у важливих питаннях. Менш важливі питання належать до компетенції окремих кабінетних міністрів. Напівпрезидентська система поєднує в собі безпосередньо обраного і могутнього главу держави з прем'єр-міністром і урядом, які підзвітні парламенту.

Однак немає повної згоди щодо того, як точно визначати ці типи режимів і чи справді напівпрезидентський тип є окремим типом режиму [28], [42]. На додаток до цих широко поширених типів режимів, можна виділити уряд асамблеї, колегіальний уряд (або «директорат») та уряд з безпосередньо обраним прем'єр-міністром. В уряді асамблеї рішення дійсно приймаються в парламенті, а кабінет міністрів є не більше, ніж виконавчим секретаріатом асамблеї. За винятком Третьої французької республіки, вона існувала в чистому вигляді лише короткий період, часто після зміни революційного режиму. Існує лише один випадок колегіального (або «директорського») уряду – Швейцарія. Там кабінет обирається парламентом на певний термін, тобто він не підзвітний асамблеї і є повністю колегіальним, навіть головування ротується серед його членів.

Хоча ці п'ять типів режиму, перерахованих першими, вже давно належать до арсеналу політології, новий попит на конституційну інженерію (яка прийшла

з новими хвилями демократизації 1970-х і особливо 1980-х і 1990-х років) і нова теоретична дослідницька програма неоінституціоналізму породили новий інтерес до них. Питання, спільне для інженерів-конституціоналістів та теоретиків неоінституціоналізму, звучить так: які типи продукції можуть генерувати ці типи режимів з точки зору підтримки демократії, підзвітності державних посадових осіб та державної політики? Кожен тип режиму, ймовірно, максимізує одні ефекти, але за рахунок інших. Отже, доцільність типів режимів та конкретних інститутів у межах типу режиму залежить від найважливіших викликів, з якими стикається державний устрій [17].

Дослідження політичної виконавчої влади є великою і все більш різноманітною галуззю, включаючи дослідження окремих офісів (таких як президенти, прем'єр-міністри, міністри кабінету міністрів та вищі бюрократи), а також урядових установ та процесів (включаючи неформальні).

Класичний інституціоналізм мало що міг сказати про виконавчу владу як таку. Виконавча влада в основному характеризувалася через свої відносини з іншими державними інститутами. Ці відносини, в свою чергу, мали важливе значення для класифікації типів режимів. Однак основна частина досліджень виконавчої влади завжди була історично якісною, ґрунтуючись на мемуарах, повідомленнях ЗМІ, випадкових інтерв'ю, приватних паперах колишніх членів виконавчої влади та інших архівних джерелах. Незважаючи на деякі вражаючі індивідуальні дослідження, це дослідження традиційно страждало від трьох проблем. По-перше, за винятком президентства в США, дослідження виконавчої влади були рідкістю, особливо з огляду на актуальність його теми та порівняно з увагою інших політичних явищ. По-друге, порівняно з іншими дослідницькими галузями, менше спроб оригінального та систематичного збору даних було зроблено у виконавчих дослідженнях. Це частково відображає властивості дослідження, а саме невелику кількість (керівників, кабінетів, міністрів кабінету міністрів та вищих бюрократів) та обмежений доступ (оскільки це зайняті люди з більшими вимогами до секретності). Нарешті, багато досліджень виконавчої влади також були досить своєрідними і більше вкоріненими в національних

особливостях, ніж, наприклад, дослідження електоральної поведінки чи парламентів.

Хоча ці три пункти все ще певною мірою актуальні, виконавчі дослідження досягли важливих досягнень за останні десятиліття. По-перше, все більше країн і окремих урядів були піддані дослідженням історико-якісної традиції, і, отже, пул записаної якісної інформації був значно розширений [7]. Хоча керівникам завжди приділялося багато уваги, останнім часом погляд на виконавче управління став ширшим і менш орієнтованим на лідера [44]. По-друге, найкращі країнознавчі дослідження стали набагато суворішими, спираючись, наприклад, на систематичні інтерв'ю з колишніми міністрами кабінету міністрів етнографічні спостереження за політичними акторами на роботі в поєднанні з інтерв'ю та теоретичні тематичні дослідження рішень виконавчої влади [40], [41]. По-третє, кількісні дані та статистичні методи набули додаткових підстав у дослідженні виконавчої влади (що стосується парламентських систем, то це здебільшого стосується досліджень еліт та коаліцій. Нарешті, виконавчі дослідження стали більш теоретичними та порівняльними. На передньому краї досліджень, натхненних теорією, теорія агентства була застосована до відносин виконавчої влади та законодавства та внутрішньо-виконавчі відносини. Той факт, що досвід країн, ймовірно, тут важливіший, ніж у будь-якій іншій субдисципліні, відображається великою кількістю міжнаціональної спільної роботи та порівняльних досліджень уряду в різних системах [1], [45].

Враховуючи центральне місце виконавчої влади, часто важко відокремити відповідні дослідження від вивчення управління країною та суду. Отже, багато досліджень, присвячених вивченню інших політичних явищ, перетинаються, а також мають відношення до розуміння того, що роблять уряди, в яких режимах вони діють а також причин і наслідків дій уряду (наприклад, дослідження парламентів, політичних партій, груп інтересів, бізнес-еліт, засобів масової інформації, політичних програм та державної політики).

Урядові конституційні документи, як правило, опускають правила щодо внутрішньої роботи та прийняття рішень урядом, і мало що фіксується іншими

формальними правилами. Таке упущення не є випадковим, а має на меті надати нинішнім урядовим суб'єктам можливість осмислити свою внутрішню організацію та способи прийняття рішень відповідно до їхніх потреб. Подібні виклики для чинних посадовців часто встановлювали конвенції про те, як організовувати та керувати урядами, типовими для певних країн чи режимів. Але виконавча влада може змінити такі конвенції односторонніми діями, і, якщо вона буде поступовою, така зміна може бути не відразу визнана стороннім спостерігачем.

Амбітні політики прагнуть зайняти посади виконавчої влади не лише тому, що такі посади привабливі як такі, а й тому, що вони дають чинним посадовцям унікальний шанс формувати політику відповідно до своїх уподобань. Навіть захист статус-кво часто вимагає дій уряду. Таким чином, хоча частина питань порядку денного уряду пов'язана з бажанням посадовців розробляти політику, набагато більше є результатом успішних зусиль інших суб'єктів щодо встановлення порядку денного, рутинних адміністративних процесів, світських тенденцій та зовнішніх подій (включаючи стихійні лиха, терористичні атаки, дії іноземного уряду та ринкову турбулентність). Знову ж таки, можливість чинити сильний вплив на політичні реакції на такі зовнішні проблеми є привілеєм виконавчої влади.

Ефективне формування політики вимагає збору та оцінки інформації з питань, що розглядаються, концептуалізації та перевірки варіантів політики, розробки дієвих інструментів політики (таких як регулювання, системи стимулювання, надання державних послуг або дипломатичні кроки), забезпечення фінансових засобів для покриття відповідних витрат, мобілізації необхідної політичної та суспільної підтримки та забезпечення того, щоб імплементація не страждала від бюрократичного дрейфу або невігластва та опору цілі Групи. Невдача політики може бути результатом будь-якого з них. Таким чином, управління є дуже складним завданням. Для його виконання виконавча влада адаптує та вибудовує нові внутрішні структури та процеси. Вона мобілізує досвід та робочу силу для підтримки тонкого шару кар'єрних політиків у

виконавчій владі, спираючись на реорганізацію та укомплектування постійної бюрократії, вербування політичних призначенців (які залишають посаду разом зі своїми політичними господарями) та наймання зовнішніх радників на добровільній або професійній основі.

Залежно від типу режиму та поточного балансу політичних сил, органи виконавчої влади стикаються з різними потребами в мобілізаційній підтримці. Однією з цілей, безумовно, є законодавчий орган, підтримка якого необхідна для прийняття законодавства і, у випадку парламентських і напівпрезидентських режимів, для забезпечення виживання кабінету. Це становить особливу проблему в багатопартійних системах, а також для урядів меншості та коаліційних урядів. У літературі з коаліційного управління визначено та проаналізовано низку механізмів, що використовуються урядовими партіями для забезпечення постійної підтримки урядових партій та законодавчого органу. До них відносяться письмові офіційні коаліційні угоди, використання існуючих структур, таких як парламентські комітети та наглядові молодші міністри, для перевірки офісної поведінки партнерів, а також створення позаконституційних органів, таких як коаліційні комітети, для досягнення консенсусу, управління та вирішення конфлікту в разі його виникнення. Хоча багато чого ще належить зробити для опису та аналізу окремих механізмів коаліційного управління, країн та періодів, теоретичний порядок денний рухається в бік аналізу коаліційного управління до питань їх загальної структури, зосередження уваги на всій архітектурі міжпартійних інститутів та механізмів [32].

Інший вимір підтримки походить від засобів масової інформації та загального електорату. По суті, збереження останнього має вирішальне значення в будь-якій демократії, і підтримка засобів масової інформації може бути корисною. І те, і інше також може бути корисним для подолання опору всередині урядових партій і з боку законодавчої влади. Дослідження президентського уряду вже давно включає цей вимір виконавчого лідерства, і воно також займає чільне місце в аналізі «президентських» прем'єр-міністрів, таких як Тоні Блер та Герхард Шредер [15].

Щоб зафіксувати фактичне функціонування виконавчої влади, політологія створила ряд описових моделей. Вони частково походять від конституційного ладу, але намагаються висвітлити, як взаємодіють інституційні особливості та політичні сили та як виконавча влада приймає рішення. Таким чином, наступні моделі фіксують, якою мірою суб'єкти, як правило, здатні визначати результати процесів прийняття урядових рішень порівняно з іншими учасниками. Спочатку вони розроблялися на тлі архітипічних випадків президентського і парламентського правління а потім застосовувалися і до інших випадків. Оскільки ці випадки частково складніші, вони дали привід для концептуального уточнення.

Наприклад, можна розрізнити монократичний (президентський, прем'єр-міністрський), колективний (кабінет), міністерський та спільний уряд (з групою членів виконавчого уряду на керівному місці). Будь-який з них також може проявлятися як бюрократичний уряд (де політики лише зберігають фасад, але де-факто зрікаються престолу і залишають реальне прийняття рішень бюрократам). Нарешті, сегментоване управління означає, що можуть співіснувати різні режими, кожен з яких переважає в одній або декількох сферах політики.

Ці режими правління описують, як виконавча влада приймає рішення в певний час. Вони, ймовірно, будуть змінюватися разом з важливими структурними і контекстуальними параметрами. Однопартійні кабінети, наприклад, швидше за все, приймуть режим уряду прем'єр-міністра, а коаліційні – ні. Деякі зміни носять більш довгостроковий характер.

Автори, які визначають тенденції до прем'єр-міністерського уряду або президентської системи, визначили важливі зміни в завданнях держави, середовища засобів масової інформації, міжнародного вбудовування, структур розколу та виборчої політики як фактори, що рухають цей процес [34]. Однак такі структурні фактори лише дають можливості та очікування: прем'єр-міністерський уряд також потребує відповідних особистостей, які не завжди доступні. Режим міністерського уряду, де реальна влада належить окремим міністрам, а затвердження кабінету залишається суто формальним, корениться в

інституційних прерогативах міністрів у їхній політичній сфері, партійних інтересах та розподілі влади в коаліційних урядах, а також неможливості здійснювати повний контроль над єдиним центром влади в однопартійному уряді.

Сегментований уряд передбачає, що кожен кабінет, ймовірно, буде вирішувати питання по-різному відповідно до своєї сфери політики. Такі фактори, як зміст політики (ступінь технічності, залучені фінансові ресурси), характер політичної спільноти, тиск на уряд з боку партій та груп інтересів, інтерес засобів масової інформації та електоральні вигоди, які можна отримати, або шкода, завдана в разі піде не так, можуть сильно відрізнятися. Це пропонує різні способи вирішення цих проблем.

Часто стверджувана трансформація кабінету уряду в уряд прем'єр-міністра або міністерський уряд передбачає деякі довгострокові зміни між моделями правління. Це стає більш складним, коли розглядаються подальші короткострокові ситуаційні фактори і рутинне прийняття рішень відрізняється від прийняття рішень в ситуаціях кризи.

Нові дослідницькі кордони виконавчої влади визначаються зростаючою інтернаціоналізацією управління. З одного боку, це означає побудову регіональних інтеграційних центрів. Найважливішим і глибоко структурованим з них є Європейський Союз. Таким чином, виконавчі дослідження почали вивчати, як держави-члени ЄС вирішують виклик багаторівневого управління, тобто участі всіх рівнів національної виконавчої влади у формуванні рішень та прийнятті рішень в інституціях ЄС [18]. З іншого боку, зростаюча глобалізація ринків та проблеми навколишнього середовища та безпеки призвели до створення глобальних структур управління, в яких беруть участь керівники найважливіших 8 (G8) або 20 (G20) держав. У всякому разі, це сприяло подальшій концентрації влади у верхівці національних урядів [50].

Основні конституційні вибори, конкретні інституційні обмеження, партійний склад уряду та контроль виконавчої влади над законодавчою владою значною мірою визначають здатність уряду формувати політику.

Виконавча влада в президентських системах традиційно вважалася структурно слабкою в умовах «розділеного уряду» (тобто коли законодавчий орган або окремі палати і пост президента займають представники різних партій). Такий розподіл влади закладений у дизайні президентської системи і покликаний викликати міжінституційну співпрацю та партійну політику-модерацію. Однак у випадках ідеологічного або серйозного політичного конфлікту співпраця, швидше за все, зазнає невдачі і політична патова ситуація або глухий кут. Хоча президентські повноваження, як правило, гарантують, що зовнішня та військова політика країни не надто сильно постраждала в таких випадках, інші державні справи можуть серйозно постраждати.

Розділений уряд також може мати місце в напівпрезидентських системах, коли президентські та парламентські вибори призводять до різної більшості. Як правило, така невідповідність є менш послідовною, оскільки блок прем'єр-міністра/кабінету/парламентської більшості явно переважає президентську/парламентську меншість [16]. У парламентських системах однопартійні кабінети більшості є структурно сильними урядами, а коаліційні кабінети та кабінети меншості – структурно слабкими. За всіх типів режимів управління стає складнішим, коли уряд або його законодавча база підтримки страждає від великої внутрішньополітичної дистанції або внутрішньо розділених партій (фракційних, ідеологічних).

Спроможність уряду критично залежить від якості чинних посадовців, бачення та навичок окремих осіб. Хоча відповідні кандидати не завжди доступні, механізми відбору – інституційні та внутрішньопартійні механізми – можуть надавати перевагу деяким індивідуальним якостям над іншими.

Важливо також враховувати стабільність кабінету в цьому контексті. Прийнято вважати, що нестабільний уряд слабкий. Залежно від форми режиму та перспективи дослідження, теоретична концепція «стабільності уряду» визначається по-різному. Більшість визначень зосереджені на тривалості уряду. Тут парламентські системи пропонують найбільший спектр варіантів вимірювання, оскільки уряд можуть визначати різні критерії: формальні акти

(офіційні дати входу та поза ним), особистість прем'єр-міністра, вибори, склад партії та навіть статус більшості кабінету міністрів (більшість, 50%, меншість). Кожна зміна потенційно важлива. Стандартне визначення кабінету включає вибори, партійний склад та особистість прем'єр-міністра, але більш-менш вичерпні визначення можуть краще відповідати конкретній дослідницькій меті. У багатопартійних президентських системах може застосовуватися той самий набір показників [57]. Оскільки ці показники є однозначними, плавно перетворюються на кількісні дані та відносно легко збираються в часі та просторі, стабільність уряду стала добре дослідженою темою [17], [58].

Інший погляд на стабільність уряду – це стабільність виконавчого керівництва, яка зосереджується або на одній конкретній посаді (президент, прем'єр-міністр або будь-який інший титул) або на групі вищих керівників (члени кабінету) [54, с. 169-180], [49, с. 505-519]. Отже в парламентських системах стабільність членства в кабінеті слабо пов'язана лише з першим типом стабільності кабінету. Більш традиційні політологи та теоретики ігор пов'язують міністерську нестабільність із здобутками бюрократії з точки зору автономії. Водночас кожна зміна потенційно затримує державний бізнес.

За зміною складу кабінету міністрів та розподілу портфелів стоїть багато різних механізмів, включаючи зміни у складі партії, зміни влади між партіями Кабінету міністрів, смерть або хвороба членів кабінету, зрушення внутрішньопартійної влади. звільнення, найм, просування по службі та пониження в посаді окремих міністрів відповідно до їхньої діяльності або публічного становища і символічні дії прем'єр-міністра, щоб відновити динаміку. Така величезна сфера концептуально різних і часто важко вимірюваних змінних вимагає досвіду країн. Поки що ця традиція досліджень часто корениться в національних тематичних дослідженнях, які, звичайно, не виключають використання кількісних даних та статистичних методів [6].

Політичні оглядачі часто використовують термін «стабільний уряд» ще в одному значенні: його тверда підтримка, внутрішня згуртованість, здатність приймати рішення та взаємодіяти зі своїм оточенням. Наявність змінних, які

пояснюють нестабільність кабінету з точки зору плинності кадрів, вказує на те, що статистично уряд має більше шансів впасти, ніж ті, хто не має цих характеристик. Кризові періоди зазвичай передують падінню кабінетів, внутрішньому конфлікту і патовій ситуації в прийнятті рішень. З огляду на те, що таких криз слід очікувати значно більше, ніж падіння кабінету міністрів (оскільки балансування на межі війни може досягти успіху), структурно слабкі уряди, ймовірно, будуть нестабільними в цьому другому сенсі цього слова.

Проте з останніх не надто багато можна зробити висновок для реальної діяльності цих урядів. Уряди можливо, створили механізми управління щоб принаймні частково компенсувати структурні недоліки.

Переходячи від результатів діяльності виконавчої влади з точки зору виживання та стабільності до результатів та результатів, ми повинні мати на увазі, що виконавчі уряди, як правило, є найпотужнішими політичними суб'єктами в державах і здійснюють значний і часто критичний вплив на рішення, важливі для долі націй. Вони включають війну або укладення миру та впровадження великих внутрішніх реформ за допомогою законодавчих програм та виділення державних ресурсів на такі завдання, як освіта та соціальне забезпечення. Тому діяльність виконавчої влади є як політичною, так і змістовно важливою.

Фактична поведінка уряду проявляється в окремих політичних заходах, більш складних пакетах реформ, загальній законодавчій програмі, бюджетних асигнуваннях. Міжнародні організації, такі як ЄС, надають багато відповідних показників, більшість з яких стосуються діяльності країни. Прямі показники державного виробництва рідкісні і в основному генеруються окремими дослідниками. Хоча вони створені спеціально для своєї конкретної мети, вони часто досить обмежені за своїм обсягом, географічною широтою та охопленим часом і тому лише трохи корисні для вивчення інших дослідницьких питань та побудови джерел даних часових рядів для довгострокового накопичення знань.

Враховуючи унікальну позицію виконавчої влади впливати на державну політику та часті кредитні вимоги діючих осіб щодо фактичних результатів,

дослідники також розглядають стан світу та те, як він змінився за конкретного уряду при вимірюванні його ефективності. Індикатори включають класичні економічні (безробіття, економічне зростання та рівень інфляції) та багато інших, що стосуються всіх вимірів людського життя (наприклад, охорона здоров'я, освіта, якість навколишнього середовища, злочинність, доступ до засобів комунікації тощо). Громадяни роблять подібні порівняння, і дослідники опитувань регулярно запитують про те, як їхні респонденти або країна жили порівняно з найближчим минулим. Тим не менш, на такі результати, як продуктивність країни, впливає безліч факторів, що змінюються в часі, крім державної політики.

Одним з конкретних напрямків оцінки діяльності уряду є її відповідність критеріям обіцянок, які політичні суб'єкти взяли на себе під час кампанії з обрання на посаду виконавчої влади. Більшість цих досліджень після новаторського дослідження були обмежені окремими країнами та кількома кабінетами, але робляться спроби зробити це дослідження порівняльним [46]. Остаточний погляд на ефективність виконавчої влади оцінюється на більш абстрактному рівні на основі даних опитування про популярність уряду, схвалення керівника виконавчої влади, довіру до уряду та, в історичній перспективі, стійку репутацію.

Відповідно до результатів з точки зору легітимності, легітимність системи ґрунтується насамперед на її досягненнях, а не на процесі, який вона використовує для досягнення цих результатів. З цієї точки зору, дії виконавчої влади залишаються вирішальними для легітимності системи.

Привабливість виконавчої влади, з одного боку, та актуальність результатів діяльності для електорату, з іншого, є ключовими механізмами прив'язки державної політики до волі народу і, отже, забезпечення демократії в змістовному плані. Таким чином, припускаючи короткозорість виборців, уряди можуть спробувати маніпулювати діловим циклом, щоб переконатися, що стан у світі є добрим, коли виборців закликають, або розподілити час своїх витрат та податкової політики відповідно до зручності виборів, а не економічних потреб.

Хоча здається, що глобалізація значною мірою вилучила першу з цих стратегій з арсеналів більшості урядів, друга залишається проблемою.

Небезпека довіри одній установі та групі осіб з великою фактичною владою полягає у зловживанні нею. Такі проблеми традиційно лежали в основі конституційного дизайну. Однак конституційні обмеження та механізми підзвітності не завжди працюють достатньо. На жаль, багато людей у виконавчій владі стають жертвами спокус, які надає офіс, і майже жоден уряд не має повного імунітету від такої помилки. Таким чином, члени виконавчої влади можуть використовувати свою посаду для приватних або політичних групових переваг шляхом корупції та політичного патронажу або використовувати виконавчі повноваження для прикриття такої неправомірної поведінки. Вони також можуть спотворювати політичну конкуренцію, де-факто або формально змінюючи правила гри. Така похмура поведінка може бути діагностована як основна причина економічної неефективності та невдач у суспільному розвитку. Це призвело до посилення уваги до корупції, політичного патронажу та, навпаки, належного врядування в останні роки [23].

У гіршому випадку країни, що характеризуються зловживанням виконавчою владою, опиняються на слизькому шляху до недемократичного режиму. Таких випадків багато в менш багатих регіонах світу, як відповідні (хоча й не еквівалентні) випадки. Аналогічні тенденції зафіксовані навіть у таких європейських державах, як Італія (за Сільвіо Берлусконі) та Угорщина (за Віктора Орбана). Таким чином, страх перед урядом, який керував класичним конституційним мисленням, не втратив своєї актуальності сьогодні. Як дозволити уряду виконувати свої завдання і в той же час тримати його підзвітним – питання Медісона – залишається ключовим питанням в історії демократії.

Висновок до першого розділу

Уряд, який є виконавчою владою в державі, відіграє ключову роль у прийнятті й реалізації політики країни. Його стабільність та ефективність мають вирішальне значення для забезпечення правильного функціонування держави та здійснення реформ.

Стабільність уряду визначається його здатністю зберігати солідарність, єдність та довіру внутрішнього кабінету міністрів. Уряд має працювати як єдиний командний центр, спрямований на досягнення спільних цілей. Постійні переговори, згода та взаємодія між членами уряду є важливими чинниками стабільності.

Однак, стабільність уряду також залежить від політичної обстановки та відносин між виконавчою та законодавчою владами. Виконавчо-законодавчі відносини включають в себе співпрацю та взаємодію між урядом і парламентом. Якщо уряд має достатню підтримку у парламенті та може розраховувати на підтримку більшості, це сприяє стабільності й ефективності уряду. Але коли виконавча і законодавча влади перебувають у конфлікті або існує парламентська опозиція, можуть виникнути складнощі в ухваленні рішень та реалізації політичних реформ.

Стабільність уряду також може бути підірвана економічними проблемами, соціальною нестабільністю, корупцією чи іншими факторами. Недостатня здатність уряду впоратися з цими проблемами може призвести до незадовільних результатів та невдоволення громадян.
Уряд можна розрізнити на різні типи, такі як монократичний (президентський або прем'єр-міністрський), колективний (кабінет), міністерський та спільний уряд (з групою членів виконавчого уряду на керівній посаді). Кожен з цих типів може мати свої особливості.

Наприклад, бюрократичний уряд може характеризуватися ситуацією, коли політики лише відіграють формальну роль, а в реальності прийняття рішень здійснюється бюрократами. Це може відбуватися за умови, коли політики

здійснюють лише поверхневий контроль та зберігають зовнішній вигляд управління.

Також можуть існувати різні режими управління, де кожен з них має свої переваги та переважає в окремих сферах політики. Це означає, що різні підсистеми уряду можуть мати відмінні правила та принципи функціонування.

Отже, існує різноманітність типів та моделей уряду, які можуть мати вплив на стабільність, ефективність та спроможність ухвалювати рішення. Кращий вибір моделі уряду залежить від конкретних потреб та контексту країни.

Залежно від типу політичного режиму та поточного політичного балансу, органи виконавчої влади стикаються з різними потребами щодо забезпечення підтримки. Однією з цільових груп є законодавчий орган, чия підтримка є необхідною для прийняття законодавства і, в разі парламентських або напівпрезидентських режимів, для забезпечення виживання уряду. Це особливо важливо у системах багатопартійності, а також для урядів меншості та коаліційних урядів.

РОЗДІЛ 2. ВИКОНАВЧО-ЗАКОНОДАВЧІ ВІДНОСИН В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

2.1 Уряд, парламентаризм та президентська форми

Традиційна відмінність між парламентаризмом і президентською формою все ще впливає на конституційні проекти на практиці в усьому світі. Ключова відмінність між двома системами залежить від того, чи є уряд колективно залежним від законодавчого органу для збереження влади [55].

Якщо уряд може бути усунутий законодавчим органом з політичних причин (тобто не через кримінальні проступки), систему можна вважати в основному парламентською. Якщо ні, то вважається президентським (головне, щоб глава держави був обраний всенародно). Інша практична відмінність між президентською і парламентською системою полягає в тому, що в президентській президент виступає одночасно главою виконавчої влади і главою держави, тоді як в парламентській системі уряд виступає як виконавча влада, а президент або монарх як глава держави. Ряд країн прийняли змішані форми правління (напівпрезиденціалізм).

Уряди в парламентських системах, як правило, уважно стежать і контролюють законодавчий порядок денний через законодавчі ініціативи з огляду на потенційні ризики усунення у разі втрати важливого голосування в парламенті (наприклад, щодо бюджетного закону). У парламентських системах законодавчий порядок денний, як правило, встановлюється виконавчою владою: якщо остання втратить контроль над порядком денним, це, ймовірно, означатиме, що виконавча влада більше не підтримується більшістю в парламенті, що, ймовірно, призведе до вотуму недовіри. На противагу цьому, ризик відсторонення від влади в середині їх каденції нижчий для урядів у президентських системах. Отже, існує більше прийняття повноважень законодавчого органу, що визначають порядок денний. Право вето, тобто механізм, який дозволяє президентам реагувати на пропозиції, ініційовані в

законодавчому органі, є типовим для президентських конституцій, хоча це право може бути відносно легко скасоване парламентом. Там, де президентське право вето важко подолати, це може призвести до політичних глухих кутів, які в кінцевому підсумку можуть сприяти політичним заворушенням і нестабільності.

Ще однією відмінністю між існуючими системами є ступінь і обсяг конкретних повноважень, покладених на виконавчу владу. Можна розрізняти завдання, які традиційно знаходяться під владою законодавчої влади, але з участю виконавчої влади, і повноваження, які часто зарезервовані для виконавчої влади - такі як оголошення війни або надзвичайного стану, або помилування. До першої категорії виконавча влада може включати можливість накладати вето на законопроекти, схвалені парламентом, приймати законодавство за допомогою указів, проявляти ініціативу в деяких політичних питаннях, ініціювати референдуми або плебісцити, а також здійснювати значний контроль над бюджетом.

Існують різноманітні підходи до підтримки балансу повноважень між виконавчою і законодавчою владою. Окрім усунення з посади, у президентській та парламентській конституціях можна розрізняти виконавчо-законодавчі відносини за іншими ознаками [11]:

1.Право вето - Виконавчі повноваження вето виникли з Конституції США і є квінтесенцією президентських систем. Багато конституцій мають свого роду президентське або королівське схвалення законодавства, і багато з них мають право вето, навіть якщо воно може бути подолане або передбачає лише затримку в прийнятті законодавства. Багато конституцій дозволяють главі держави (монарху, генерал-губернатору або президенту) відправити законопроект назад для повторного розгляду законодавчим органом, часто для подолання вето потрібна супербільшість. І іноді глава держави може винести це питання на всенародний референдум, якщо він залишається незадоволений законом, або в конституційний суд для оцінки конституційності законопроекту. У деяких країнах парламенти можуть подолати президентське вето, за винятком випадків, коли заперечення стосується неконституційності, і в цьому випадку втручається

конституційний суд. Президент Ірландії не може накладати вето на законопроекти, прийняті Oireachtas (парламентом), але може, після консультацій з Державною радою, передати їх до Верховного суду для прийняття рішення про те, чи відповідають вони конституції. Президент Франції не має права накладати вето на законодавство. Вони зобов'язані оприлюднити акти парламенту протягом п'ятнадцяти днів після їх остаточного прийняття. Однак вони можуть попросити парламент відновити дебати щодо акта чи будь-якої його частини або направити їх до Конституційної ради для оцінки неконституційності.

2.Виконавчий указ - Виконавчі укази раніше можна було знайти в президентських і монархічних системах, хоча і не в парламентських конституціях, де виконавчі укази зараз існують, але повинні бути ратифіковані парламентами і відомі як "декрети з силою законів". Право видавати закони за допомогою декрету може випливати з законодавчого органу (де законодавчий орган може контролювати повноваження використовувати цю владу) або безпосередньо з конституції (тобто або за виняткових обставин, або з окремих питань) [5]. Можливість прийняття урядом норм існує у Франції (engagement de responsabilité в ст. 38 конституції), але вона надається парламентом уряду.

3.Законодавча ініціатива – законодавча ініціатива виконавчої влади традиційно є частиною парламентських урядів, де виконавча влада наділена повноваженнями вносити важливі законопроекти і, отже, формувати законодавчий порядок денний. Статути часто делегують виконавчій владі повноваження створювати обов'язкові норми за допомогою таких інструментів, як укази, вторинне законодавство або адміністративні правила. Деякі конституції виходять за рамки дозволу на використання цих інструментів (Франція, ст. 37-38). З огляду на те, що прогалини, які потребують усунення, можуть виникати в будь-якому законі, конституції зазвичай не визначають теми, для яких можуть бути використані укази. У багатьох парламентських конституціях це повноваження поширюється на можливості примусу припинити законодавчі дебати, нав'язати голосування та прив'язати результат голосування до виживання уряду. Президентські конституції, у свою чергу, традиційно містили принаймні

одну з чотирьох сфер законодавчої ініціативи: звичайні закони, бюджет, референдум та конституційні поправки. У деяких випадках президент має виключне право ініціювати законопроект про бюджет. Конституції, як правило, залишають межу між допустимим делегуванням повноважень заповнювати деталі та неприпустимою законотворчістю лише виконавчої влади, яка визначається судами за допомогою адміністративного права та конституційної доктрини. Наприклад, конституція Франції дозволяє уряду видавати декретні закони, які в іншому випадку вимагали б законодавства, але такі закони повинні бути ратифіковані законодавчим органом відносно швидко (ст. 38).

4.Законодавчий нагляд – Через існування вотуму довіри можна припустити, що парламентські конституції міститимуть менше положень щодо законодавчого нагляду, таких як вимога періодичного звітування уряду перед законодавчим органом або дозвіл законодавчому органу розслідувати діяльність уряду. Президентські конституції, як правило, містять такі положення про нагляд частіше, ніж парламентські чи напівпрезидентські конституції, хоча різниця зазвичай невелика. Три системи містять положення про те, що парламенти можуть запитувати, ставити запитання та взаємодіяти з виконавчою владою. У деяких конституціях (Франція) імпічмент може використовуватися для усунення президента, виходячи з «причин приниження», але не через відсутність політичної довіри.

5.Призначення кабінету міністрів - Ще однією характеристикою президентських систем є право призначати кабінет міністрів. Зазвичай призначення залишаються на розсуд президента, і, здається, в президентських системах мало традиції колективної відповідальності кабінету. Тим не менш, у ряді країн виконавча влада в парламентських і напівпрезидентських конституціях також має цю владу, принаймні в епоху після 1945 року. Влада на практиці є прерогативою виконавчої влади, спільною майже для всіх конституцій. У президентських системах президенти, як правило, мають односторонній контроль над призначенням і звільненням членів кабінету. Така влада

залишається за асамблеєю в парламентських системах, які доручають прем'єр-міністру формувати свій кабінет, і таким чином останній несе колективну політичну відповідальність.

6.Деякі конституції визнають кілька «прерогативних» повноважень виконавчої влади, включаючи право помилування (найбільш поширене, іноді супроводжується процедурними вимогами, такими як консультації з радою з помилування Греція, ст. 47) і повноваження в міжнародних справах, включаючи право вести переговори про договори (останнє іноді також входить до прерогативи виконавчої влади). Існування прерогативних повноважень може призвести до конфлікту між законодавчою та виконавчою владою, причому перша стверджує, що дана виконавча дія є вторинним законодавством, не дозволеним законом, а друга стверджує, що дія є здійсненням однієї з прерогативних повноважень.

Емпіричні дослідження показують, що у випадках подвійної легітимності (тобто окремих всенародних виборів президента та парламенту) час виборів та розподіл повноважень, здатних забезпечити належні результати управління, надають президентам стимул до співпраці з парламентом. Це часто означає більшу інтеграцію між президентом і парламентом, в якому останній також може мати повноваження законодавчої ініціативи та право голосу при формуванні кабінету. Це було узагальнено позначено як «парламентський президенталізм» [20]. Ці тенденції можна спостерігати в конституціях які залишаючись президентськими системами, посилили повноваження парламенту щодо прийняття рішень. Але створення цих стимулів до співпраці не відбувається автоматично, оскільки в гру вступають інші фактори, такі як політична культура, політична фрагментація та виборча система. Збіг обов'язкових або умовних (Франція) виборів також є актуальним пояснювальним фактором. Іншим фактором, що впливає на ймовірність співпраці між гілками, є наявність (чи ні) процедури розриву зв'язків у разі глухого кута між двома державами. У деяких випадках передбачена можливість консультації з

громадянством. В інших передбачається одночасний розпуск парламенту і призначення президентських виборів.

2.2 Президентська система та виконавчо-законодавчі відносини

Президентська система правління має на увазі, що виконавча і законодавча гілки влади розділені. Це також може означати, що їх створення і час, коли вони залишаються при владі, є окремими. Президент, як правило, виконує функції як глави держави, так і глави уряду, і обирається всенародним голосуванням. Зазвичай термін повноважень президента фіксований, без політичної підзвітності перед законодавчим органом (або залежності від підтримки політичних партій), включаючи кабінет, влада якого походить виключно від президента. Президент також часто має певний ступінь політичного впливу в законотворчому процесі. У той же час, ступені президентської влади та підзвітності можуть змінюватися залежно від конституційного дизайну, що призводить до різних моделей президентських систем.

З великою обережністю найбільш поширений вплив президентських систем на управління можна підсумувати наступним чином [56]:

Уряди, швидше за все, не будуть підтримані більшістю законодавчого органу, оскільки, як правило, в системі немає гарантій, що така більшість може існувати, за винятком використання виборчих календарів, що дозволяють отримати ефект коктейля в уряді у президентських двопалатних системах.

Безвихідь між виконавчою та законодавчою владою може виникнути і може призвести до конфлікту між двома органами влади, якщо конституція не передбачає проектів, які змушують їх співпрацювати (наприклад, за допомогою легкого подолання президентського вето та механізмів парламентського контролю, таких як питання, інтерпеляції та імпічмент).

Коаліції трапляються відносно рідко, оскільки в системі існують обмежені стимули для окремих політиків та їхніх політичних партій співпрацювати один з

одним та урядом. Однак, чим більше парламентаризований президентський режим, тим імовірнішими є коаліції.

Прийняття рішень, як правило, вважається децентралізованим, тобто таким, що президент може реагувати на пропозиції, подані в законодавчому органі, які, в свою чергу, організовані таким чином, щоб дозволити політичним представникам проводити індивідуалістичні, а не партійні стратегії. Отже, можливості уряду впливати і реалізовувати політику можуть бути зменшені.

Кілька сфер вважаються важливими для ефективності президентського режиму [56]:

Законодавчі та денні повноваження президента

Виборчі правила законодавчих та президентських виборів

Конституційні обмеження терміну переобрання Президента

Сильні форми президентської системи

Президенціалізм і політична роздробленість

Прийняття законодавства.

Будь-яка президентська конституція наділяє президенту деякими законодавчими повноваженнями. До найважливіших повноважень відносяться:

Право вето - Після того, як законодавчий орган приймає законопроект, багато конституцій дозволяють президенту впливати або зупиняти його. Це повноваження випливає з положення, що для того, щоб він став законом, будь-який законодавчий законопроект повинен бути підписаний президентом. Президент, у свою чергу, може заперечити проти законопроекту і, отже, відмовитися його підписувати. Коли президент може відмовитися від законопроекту лише повністю, він повне право вето. Коли президент може заперечувати лише проти частин законопроекту, президент має часткове право вето. Президентам з частковим правом вето часто не надається вибір «все або нічого», але вони можуть мати більше способів впливати на законодавство і, отже, можуть здійснювати більшу владу. Коли президент накладає вето на законопроект (частково або повністю), законопроект часто відправляється назад до законодавчого органу, який потім отримує можливість підтвердити свою волю

і подолати президентське вето. Ще одна відмінність може бути зроблена щодо типу президентського втручання, дозволеного конституцією: президент може відхилити законопроект строго з політичних міркувань або оскаржити конституційність законопроекту. Перший вважається політичним вето, другий – вето на конституційність законопроекту. Таким чином, конституція може визначити, якою мірою право вето може також зосередити або обмежити владу. Політичне вето частіше застосовується в президентських і напівпрезидентських системах, де електорат, а не законодавчий орган, обирає президента безпосередньо. Законодавча більшість, необхідна для подолання вето, зазвичай більша, ніж більшість, необхідна для схвалення законопроекту. Більшість президентських конституцій вимагають більшості у дві третини законодавчого органу, щоб подолати президентське вето. Якщо така більшість існує, то президент зобов'язаний підписати законопроект, і він стає законом. Сильне президентське право вето може призвести до частих політичних блокувань, тоді як якщо подолання президентського вето в парламенті вимагає менш кваліфікованої більшості, система може працювати більш гладко наприклад, у Фінляндії. Те ж саме стосується систем, де президент не має права вето або дуже слабке право вето наприклад, у Франції.

Використання вето в багатопартійних президентських системах свідчить про те, що характер виконавчо-законодавчих переговорів може бути докорінно змінений, коли законодавчий орган складають кілька партій і коли прерогативи президентського вето поширюються на включення часткових (лінійних) вето. Рівень значущості законодавства має значення для прогнозування вето, причому знакові закони з більшою ймовірністю будуть ветовані незалежно від рівня підтримки президента. Крім того, часткове вето часто може стати кращою альтернативою при протистоянні законодавству, ініційованому президентом [33].

Влада указів - це стосується здатності виконавчої влади видавати нові закони, що існує в різних конституціях, як президентських, так і парламентських. Влада указів коливається в широких межах. По-перше, в варіюється в залежності від областей, де вона може бути видана. Деякі конституції допускають лише

президентські «виконавчі укази», тобто адміністративні акти, що стосуються виконання законів, вже затверджених законодавчим органом. Інші допускають президентські укази за особливих обставин, які можуть бути досить широкими (наприклад, «актуальність», «терміновість», «економічні або фінансові питання, коли цього вимагають національні інтереси» тощо). По-друге, повноваження президентських указів варіюються залежно від часових рамок. Зазвичай укази президента вступають в силу, як тільки вони видані. У деяких випадках повинен пройти деякий час, перш ніж вони вступлять в силу, протягом якого законодавчому органу надається можливість їх відхилити. Нарешті, в деяких випадках виконавчі укази автоматично стають постійними законами, тоді як в інших випадках вони втрачають чинність, якщо вони не затверджені законодавчим органом протягом певного періоду часу.

Виключне право вносити законодавство - Зазвичай президенту надаються певні законодавчі повноваження, хоча в деяких системах конституція дозволяє ініціювати законодавство лише зсередини. У більшості президентських демократій роль асамблеї в ініціюванні законодавства обмежена в деяких областях, наприклад, у законодавстві, що стосується чисельності збройних сил, створення державних робочих місць, структури державного управління і, найголовніше, бюджету. Зазвичай асамблея може вносити поправки до цих законопроектів, навіть якщо вона обмежена положеннями, які передбачають, наприклад, що вона може пропонувати лише поправки, які не збільшують дефіцит або загальний рівень витрат. І в переговорній ситуації сторона, яка встановлює порядок денний, має велику перевагу перед іншою стороною. Все частіше в президентських конституціях відсутня винятковість законодавчої ініціативи.

У багатьох президентських конституціях президенти можуть оголосити законопроект «терміновим». Коли вони це роблять, асамблея зобов'язана проголосувати за законопроект у відносно короткий час (наприклад, за 30 або 45 днів). Це ще одне конституційне положення, яке може надати президенту повноваження суттєво впливати на законодавчий порядок денний. У Франції

часто використовується прискорена процедура законодавства. Замість двох читань кожною палатою парламенту відбувається лише одне.

Оголошення надзвичайного стану – можливість, масштаби та механізми оголошення надзвичайного стану є найважливішою ознакою, що визначає відносини між виконавчою владою та іншими установами. Конституції часто досягають складного балансу між наданням виконавчій владі певного ступеня свободи дій у прийнятті надзвичайних заходів для задоволення ряду критичних обставин, які неможливо всебічно передбачити на момент розробки (наприклад, вторгнення, природна катастрофа, тероризм або надзвичайна ситуація в галузі охорони здоров'я), і наданням іншим установам повноважень оцінювати або в кінцевому підсумку підтверджувати декларацію та пов'язані з нею заходи. Право оголошувати надзвичайний стан може спричинити концентрацію влади і час від часу породжує зловживання, особливо в постконфліктних суспільствах.

Імпічмент уможливлює усунення глави виконавчої влади на підставі його юридичної поведінки, на відміну від політичного контролю, здійснюваного вотумом недовіри. Слід враховувати два ключові аспекти: тип правопорушення, яке може призвести до процедури імпічменту, яка іноді обмежується серйозними правопорушеннями, такими як державна зрада та залучення інших філій до цієї процедури.

Правила виборів президента і парламенту впливають на те, як ці інститути будуть взаємодіяти.

Парламентські вибори – президентські системи можуть забезпечити сильніші політичні результати, якщо, в принципі, фрагментація парламенту низька. З цієї причини президентські політичні системи традиційно мали тенденцію обмежувати кількість партій, які вступають до парламенту. Цей ефект, як правило, досягається шляхом встановлення обмежувальної виборчої системи, яку можна розробити різними способами: а) одномандатні виборчі округи (вони можуть зменшити пропорційність системи і, таким чином, вступ до парламенту обмежений), б) високі виборчі пороги для отримання місць у парламенті; в) законодавчі обмеження на створення нових політичних партій. Водночас

накопичені дані вказують на виклики в президентських системах, коли кількість політичних партій відносно низька. Важливо відзначити, що коли конституції таких країн полегшили доступ більшої кількості верств населення до парламентського представництва і, таким чином, збільшили парламентську плюралізм, це зробило системи більш стабільними, ніж раніше. У цих випадках кілька експертів зазначили, що пропорційне голосування за нижню палату парламенту може зробити парламент більш інклюзивним та забезпечити краще управління та кращі результати політики [20].

Існують також докази того, що ефективність президентської системи може зростати за умови сильного президента та однопалатних зборів [37]. Однак можуть виникнути витрати з точки зору представництва, і окремим законодавцям може стати важко «представляти» інтереси своїх виборчих округів у асамблеї. Таким чином, законодавчий успіх президентів може бути пов'язаний з обмеженням можливостей законодавців представляти своїх виборців. Як зазначили Мо і Колдуелл , «коли нації обирають президентську чи парламентську форму, вони обирають цілу систему, різні властивості якої виникають ендогенно – подобається їм це чи ні – з політичної динаміки, яку приводить у рух їхня прийнята форма... Президентська і парламентська системи мають свій багаж. Це пакетні угоди» [31, с.172].

У підсумку, здається, є дві альтернативи для посилення «керованості» в президентських системах:

Обмеження представництва шляхом обмеження різноманітності поглядів, які можуть увійти в політичний процес: обмежувальне виборче та партійне законодавство може зменшити кількість партій, що балотуються, та збільшити ймовірність того, що уряди отримають більшість у законодавчому органі, тим самим підвищуючи керованість та стабільність.

Ухвалення більш інклюзивного виборчого та партійного законодавства. Це дозволяє більшу різноманітність і плюралізм у поглядах, які можуть увійти в політичний процес, але обмежує роль, яку окремі представники мають в обговоренні та прийнятті рішень. Ця альтернатива вимагає посилення ролі

політичних партій у процесі вироблення політики, наприклад, у Великій Британії чи Іспанії.

В обох підходах існує компроміс між «керованістю» і «представництвом». Обидві системи, здається, забезпечують однакові шанси на виживання для демократій. У той час як один з них дає різним політичним поглядам ще один шанс бути почутим, дозволяючи їм легше конкурувати на виборчій арені, інший може сприяти угодам і стабільній більшості в законодавчому органі.

Є кілька важливих аспектів щодо способу обрання президентів. Два з них здаються особливо актуальними для керованості:

Президентські вибори – Однією з переваг президентської системи є те, що вона забезпечує загальнонаціональний виборчий округ для офісу президента. Це може бути вигідним у ситуаціях високої політичної нестабільності та соціальної неоднорідності, оскільки президентство може діяти як доцентрова сила на шляху до єдності та інтеграції. Але для того, щоб це сталося, правила обрання президента повинні бути ретельно розроблені, щоб вони забезпечували стимул для інтеграції, а не посилення існуючих політичних, етнічних, доходів, географічних або релігійних ліній розлому. Хоча адекватна формула залежить від місцевого контексту, варто пам'ятати, що правила президентських виборів можуть бути використані для пом'якшення існуючих соціально-політичних розбіжностей.

Терміни виборів – Країни мають різні підходи, коли справа доходить до часу президентських і законодавчих виборів. У деяких країнах ці вибори можуть відбуватися завжди одночасно або бути близькими за часом (наприклад, у Франції), відбуваються завжди в різний час або вони можуть чергуватися. Нові дані свідчать про те, що коли вони відбуваються разом, президентські вибори можуть зменшити кількість політичних партій, які вступають до парламенту [9], [21].

Президенти можуть генерувати основні ефекти тим самим допомагаючи виборам законодавців своїх власних партій. Таким чином, якщо йдеться про фрагментацію партійної системи, проведення одночасних президентських та

законодавчих виборів може зменшити кількість політичних партій у конкуренції без запровадження обмежувальної виборчої системи для виборів до законодавчого органу.

Більшість конституцій встановлюють обмеження на кількість разів, коли президент може бути переобраний. Можна виділити два типи термінових обмежень: ті, де допускається обмежена кількість послідовних термінів на посаді, і ті, де існує абсолютна межа загальної кількості років, протягом яких фізична особа може перебувати на посаді. Наприклад, Франція (стаття 6 Конституції) присуджує президентський мандат на 5 років і дозволяє лише одне послідовне переобрання, загальною тривалістю 10 років.

Обмеження президентських термінів важливі, оскільки вони впливають на відносини між президентом і виборцями. Вибори, як правило, вважаються одним з найважливіших інструментів заохочення урядів діяти в інтересах виборців. В принципі, передбачаючи майбутнє судження виборців про свої минулі результати, політичні діячі повинні мати стимули переслідувати інтереси виборців, щоб бути переобраними. Хоча ведуться дебати про те, чи є вибори достатнім інструментом для стимулювання такого типу поведінки, схоже, що якщо вибори взагалі мають вплинути на поведінку політиків, виборці повинні мати можливість дорікнути керівникам, які працюють погано, не переобираючи їх, і вони повинні бути в змозі винагородити чинних посадовців, які добре працюють, надавши їм ще один термін на посаді. І те, і інше необхідно, якщо вибори мають спонукати уряди діяти в інтересах виборців.

Обмеження термінів, як видається, обмежують повний спектр вибору людей, кого вони обирають на посаду, а також здатність виборців винагороджувати добросовісних посадовців. Однак обмеження також є важливим механізмом для забезпечення демократичних перетворень. Індивідуальне чергування керівника вважається важливим з різних причин. Зокрема, можливість безстрокового переобрання може зрештою спокусити президентів при владі використати своє становище та повноваження під час

перебування на посаді для створення інституційного та соціального середовища, що гарантує їх подальше переобрання.

Президентська форма, можливо, дасть перевагу чинним президентам, коли їм буде юридично дозволено балотуватися на перевиборах. У свою чергу, перешкоджання чинним президентам скористатися цією перевагою шляхом обмеження термінів перебування на посаді призводить до того, що вони залишають свої посади, навіть якщо виборці хочуть, щоб вони залишилися. Конституційні обмеження термінів можуть слугувати відповідним інструментом золотої середини. Інші інструменти, що обмежують можливості президентів використовувати посаду для отримання неправомірних виборчих переваг, включають суворе регулювання фінансування та процедур виборчих кампаній, державне фінансування кампаній, вільний доступ до засобів масової інформації та зміцнення агентств, які здійснюють нагляд за кампаніями та виборами,.

Посилена (або перебільшена) президентська система – це модальність президентської системи, при якій конституція концентрує всі або багато важливих повноважень у виконавчій владі. Він також відомий як централізований президентська форма. Ключові повноваження, покладені на виконавчу владу, можуть включати виключне право ініціювати законодавство у стратегічних сферах, здатність виконавчої влади визначати пріоритетність, з якою законопроекти будуть обговорюватися в законодавчому органі; його здатність діяти як співзаконодавець, наприклад, шляхом внесення змін у будь-який час під час обговорення законопроекту, його здатність відвідувати комісії, які обговорюють законопроекти та висловлюють думки і право накласти вето на законопроект, прийнятий законодавчим органом, або повторно внести законопроект, відхилений однією з палат.

Крім того, існують відмінності в неформальних повноваженнях виконавчої та законодавчої влади, які надають перевагу першим з точки зору доступу до інформації та персоналу для підготовки дискусій та законопроектів. Наділення виконавчої влади формальними юридичними повноваженнями конституцією не означає, що президенти фактично користуються всіма ними постійно.

Президенти, як правило, ведуть переговори з іншими політичними суб'єктами, в тому числі з партіями, відмінними від тих, що представлені в парламенті. Аналізуючи цю модальність президентської системи, як правило, розрізняють великі конституційні формальні повноваження, приписувані президенту, і фактичне здійснення політичної влади, яка не завжди знаходиться в руках виконавчої влади. Контраст між «посиленими» формальними конституційними повноваженнями, наданими конституцією виконавчій владі, і відносною поміркованістю в її фактичному здійсненні президентами можна пояснити політичним контекстом, здатним пом'якшити формальні повноваження на практиці.

Там, де фрагментація партійної системи обмежена, потреба в міжпартійних коаліціях зменшується, а небезпека президентської системи, як правило, послаблюється. Президент може не мати більшості в конгресі, але їхня партія, швидше за все, буде великою партією, яка контролює значну частку місць. Ця ситуація може пом'якшити проблему конкуруючих претензій на легітимність, оскільки багато законодавців, ймовірно, підтримають президента. Конфлікти між законодавчою та виконавчою владою виникають, але вони, як правило, менш безвихідні, ніж коли більшість законодавців виступають проти президента. Будуть потрібні механізми вирішення ситуацій спільного проживання. Механізм, який найчастіше використовується, - це розробка виборчого календаря.

Що стосується ефектів, то проведення виборів одночасно з результатами президентських виборів, як зазначалося, має сильну тенденцію до того, що дві основні партії є найважливішими, навіть якщо використовується пропорційна виборча система. З огляду на важливість президентських виборів, вони, як правило, ділять виборців на два табори, і виборці з більшою ймовірністю оберуть ту саму партію на парламентських виборах, як це відбувається, коли президентські та законодавчі вибори не збігаються. Якщо вибори до асамблеї проводяться в часи, що відрізняються від президентських, політична фрагментація асамблеї стає більш імовірною.

Міжгалузеве співробітництво при президентському уряді може бути досягнуто шляхом надання конгресу можливості брати участь у призначенні та звільненні виконавчого кабінету, включаючи можливість засуджувати та провокувати звільнення членів кабінету.

У президентських системах і конгрес, і президент зазвичай можуть діяти на випередження, вносячи законодавчі пропозиції, або реактивно, схвалюючи або відхиляючи пропозиції інших суб'єктів. Коли президент має великі законодавчі повноваження, здатність дискутувати, реєструватися і пропонувати компроміси зі спірних питань, як правило, обмежена. Замість цього, президентство може взяти на себе законодавче значення, а чинний президент може мати інструменти для тонкого налаштування законодавства, щоб, можливо, відповідати їхнім уподобанням і обмежити досягнення консенсусу. Отже, деякі країни вважають за необхідне зменшити повноваження президента з метою посилення репрезентативності та інклюзивності демократії. Наприклад, у напівпрезидентських системах (Франції) президент має мало або взагалі не має законодавчої влади, оскільки це, як правило, належить до мандату уряду.

Було б корисно розглянути фактори, які можуть послабити виклики президентської системи, оскільки в деяких випадках політично доцільніше модифікувати президентські системи, ніж повністю перейти до парламентського правління:

Президенти, як правило, мають найбільшу владу, якщо їх вето не може бути подолано. Вони мають найменшу владу, якщо не мають права вето або якщо вето можна подолати простою більшістю.

Часткове вето є важливим інструментом в руках деяких президентів. Таким чином, вони можуть відхиляти частини законопроектів, а не приймати чи відхиляти весь законопроект. Президенти мають найбільшу владу, якщо вони можуть застосувати часткове вето, яке не можна подолати, і найслабше, якщо вони не мають часткового вето.

Зменшити повноваження декретів, тобто повноваження президентів приймати закони без попередніх консультацій з конгресом.

Скоротити повноваження, надані президентам, виступати в якості єдиних законодавців порядку денного в певних ключових сферах політики (наприклад, оподаткування, бюджет тощо). У таких сферах законодавство не може розглядатися, якщо спочатку не запропоновано президентом. Ексклюзивні президентські законотворчі ініціативи є найбільш потужними, якщо асамблея не може внести зміни до ініціатив президента, але повинна або прийняти їх як представлені, або відхилити їх блоком.

Обмежити ступінь, в якій президент має першість у бюджетному процесі, що зменшує здатність змінювати доходи або витрати. На одному кінці спектру президент готує бюджет, і немає можливості вносити до нього поправки. З іншого боку, асамблея або готує бюджет, або має конституційно необмежені повноваження вносити до нього поправки, як у Франції.

Сильні президенти можуть подавати законодавчі пропозиції виборцям безпосередньо, тим самим обходячи конгрес, тоді як якщо такі президентські повноваження зменшуються, це неможливо, а референдуми можуть бути спільною пропозицією президента та парламентської асамблеї.

Як уже згадувалося, обмеження кількості термінів, які президент може обіймати на посаді, і кількості років кожного терміну, також може бути ефективним обмеженням повноважень президента. Наприклад президент обирається безпосередньо на чотирирічний термін і може претендувати на непослідовний другий термін.

2.3 Парламентська та напівпрезидентські система та виконавчо-законодавчі відносини

Багато країн запровадили парламентські системи правління. Основною всеосяжною рисою, що визначає парламентську систему, є поєднання виконавчої та законодавчої влади та підзвітність уряду парламенту. Уряд повинен мати підтримку парламенту, щоб увійти і залишитися на посаді. Парламентське право

на вотум недовіри уряду є основним критерієм, який відрізняє парламентську систему від президентської. Система може мати президента (або монарха) з роллю глави держави, але ця особа не обов'язково може бути всенародно обрана (хоча в деяких країнах з парламентськими системами можуть бути президенти, безпосередньо обрані виборцями, наприклад, в Фінляндії, або парламентом, таким як Німеччина, які мають обмежену політичну владу). Більше того, це не та сама людина, що й глава уряду.

У парламентських системах парламент має значний політичний контроль і займає центральне місце у виборі глави уряду (прем'єр-міністра). Метод відбору може варіюватися від формальних виборів, які знаходяться виключно в руках парламенту, до вибору президентом кандидата від партії, яка отримала найбільшу кількість місць на виборах, до системи середнього рівня, коли президент може висунути кандидата, але парламент може призначити іншого, якщо кандидат не підтримується абсолютною більшістю голосів, кого потім повинен призначити президент (наприклад, у Німеччині). Інші системи обирають прем'єр-міністрів на основі появи неформальних угод шляхом міжпартійних переговорів у законодавчому органі з подальшим офіційним призначенням главою держави.

Парламент також може звільнити главу уряду шляхом вотуму недовіри. Іншими словами, законодавчий орган зберігає за собою право приймати рішення про виживання глави уряду. Незважаючи на це, кілька конституцій вводять обмеження на цю можливість, включаючи можливість висловити недовіру лише після того, як прем'єр-міністр проведе певний період часу на цій посаді, або можливість звільняти лише обмежену кількість кабінетів за термін. Деякі конституції вимагають «конструктивного» руху, що означає, що більшість, яка звільняє главу уряду, повинна одночасно обрати нового наприклад, у Німеччині. В результаті вотум недовіри автоматично не змушує ні відставку кабінету міністрів, ні нові вибори.

Парламентські системи також часто наділяють законодавчу владу повноваженнями наглядати за іншими гілками влади, особливо

виконавчою. Іншими словами, крім політичного контролю, може існувати також юридичний або, принаймні, квазі-юридичний контроль для ретельного вивчення дій уряду: конституція може, наприклад, уповноважити законодавчий орган ініціювати юридичні розслідування, включаючи можливість вимагати від посадових осіб виконавчої влади з'являтися в палатах. Більшість конституцій пропонують законодавчому органу деякі варіанти, щоб поставити під сумнів дії виконавчої влади і вимагати пояснень її політики. Іноді вони визначають максимальні часові рамки, протягом яких слід відповідати на інтерпеляції. У ряді конституцій законодавчий орган може проводити незалежне розслідування діяльності виконавчої влади або навіть змушений юридично це робити, якщо досягнутий відсоток голосів парламенту.

У більшості парламентських систем одна з палат, нижня, займається відносинами з урядом. Існуючі конституції створили законодавчі органи, які або мають дві палати, або є однопалатними. Як правило, «нижня» палата (палата або конгрес) спроектована таким чином, щоб бути «ближчою» до народу — домовленість, яку зазвичай захищають на тій підставі, що нижня палата буде краще реагувати на народні потреби та вимоги. Верхні палати (або сенати) зазвичай представляють субнаціональні території та регіони. Двопалатні законодавчі органи можуть збільшити форми представництва і можуть зупинити затвердження раптових або імпульсивних законів, вимагаючи додаткових обговорень. Вони також можуть стати обмеженням влади простої більшості і влади могутніх інтересів, які можуть намагатися контролювати палату різними способами. На противагу цьому, однопалатні системи можуть дозволити більш ефективно приймати законодавство, і як єдиний орган громадянам може стати легше контролювати. Менші країни частіше мають однопалатні системи, тоді як великі або дуже множинні держави з високим ступенем територіальної складності, як правило, мають двопалатні. Крім того, в деяких великих і складних країнах перехід до однопалатних систем історично відображав зростаючі авторитарні тенденції.

Виконавчі повноваження здійснює колегіальний орган: кабінет міністрів або рада міністрів. Конституційна позиція глави уряду може варіюватися від переваги до фактичної рівності з іншими міністрами, але, як правило, існує відносно високий ступінь колегіальності у прийнятті рішень, традиційно беручи на себе колективну відповідальність, або «солідарність кабінету», ключову формальну особливість парламентського уряду, навіть якщо сьогодні ця колегіальність зменшується в більшості країн.

Два загальних питання широко фігурували в політичних дебатах щодо конституційного регулювання парламентських систем, одне має концептуальний характер, а інше більш практичне. Перші дебати стосуються відносин між парламентським урядом і поділом влади; другий стосується ролі та ефективності конституційного регулювання для забезпечення стабільності уряду [13].

Концепція поділу влади ґрунтується на розмежуванні трьох основних функцій держави – виконавчої, законодавчої та судової. Поділ мав стосуватися відносин між виконавчою та законодавчою владою, які повинні були бути «збалансованими», щоб система могла функціонувати належним чином («seul le pouvoir arrête le pouvoir», «тільки влада зупиняє владу»).

Поділ влади між виконавчою та законодавчою владою, що розуміється як стримування та противаги, є більш поширеним у президентських системах, але він також відіграє певну роль у парламентській системі, заснованій на тісній співпраці між урядом та партіями, що формують більшість у парламенті. У парламенті існує фундаментальна відмінність між більшістю, основною політичною місією якої є підтримка уряду та його порядку денного, та опозиційними партіями, роль яких полягає у моніторингу та критиці політики уряду та пропонуванні політичних альтернатив.

Таким чином, важливим викликом конституційного регулювання парламентського уряду є визнання і належне визначення ролі і прав політичної опозиції. Регулювання повинно дозволити їй вільно представляти свої політичні альтернативи, стати і залишатися надійною альтернативою для заміни нинішнього уряду і його парламентської більшості. Іншими словами, поділ влади

між виконавчою і законодавчою в парламентських системах не повинен спиратися лише на судову владу. Це також вимагає, щоб статут опозиційних партій у парламенті був чітко визначений і поважався.

Що стосується ролі та функцій політичної опозиції загалом та парламентської опозиції зокрема, то існує небагато міжнародних стандартів, які сприяють захисту парламентської опозиції та меншин як таких. Багато національних конституційних систем не регулюють ці питання. Деякі категорії, які повинні бути захищені: 1) процедурні права участі в парламентських комітетах і право пропонувати правові поправки (деякі парламенти навіть залишають за опозицією головування в деяких важливих комітетах, таких як бюджетні); 2) права ініціювати та брати участь у нагляді та перевірці уряду; 3) право вето або відстрочки для певних рішень основоположного характеру або знакових рішень; 4) право вимагати конституційного контролю; 5) захист від переслідування та зловживань. Конституції можуть визнавати ці права опозиції в загальному порядку, які розробляються відповідними парламентськими правилами.

Оскільки уряд залежить від довіри законодавчої влади, стабільність уряду стає більш гострим питанням у парламентських, ніж у президентських системах. Для цього потрібні механізми забезпечення того, щоб уряд залишався стабільним і не піддавався постійним викликам. Найважливішими з цих інструментів є наступні.

Регулювання вотуму недовіри та повноважень парламенту призначати новий уряд. Глава уряду, як правило, має широку свободу дій у вирішенні питання про те, чи звертатися до парламенту з якого питання про вотум довіри. На відміну від цього, вотум недовіри членів парламенту (депутатів) часто підпорядковується ряду жорстких процедурних вимог: вони повинні бути підписані мінімальною кількістю депутатів, щоб бути прийнятними, голосування за пропозицію може відбутися не відразу, а лише після закінчення періоду «охолодження», щоб депутати могли належним чином обміркувати потенційні

наслідки свого рішення. А довіра може бути відкликана з уряду лише кваліфікованою більшістю голосів.

Деякі конституції передбачають, що для продовження вотуму недовіри воно повинно містити ім'я особи, яка повинна замінити чинного главу уряду (конструктивний вотум осуду, Основний закон Німеччини, ст. 67 ч. 1); Іспанія, ст. 113). Депутатам, які підписали пропозицію про осуд, яка була відхилена, може бути заборонено подавати нову до закінчення конституційно встановленого періоду очікування (Франція, ст. 49 ч. 2); Іспанія, ст. 113).

Конституційні положення щодо формування уряду, як правило, чітко визначають рівень парламентської підтримки, необхідний для вступу до влади нового кабінету. Конституційні положення часто вимагають офіційного голосування парламенту, що демонструє свою підтримку новому уряду, або у формі обрання призначеного кандидата на посаду прем'єр-міністра або канцлера, безпосередньо обраною палатою як необхідна умова для її призначення Основний закон Німеччини, ст. 63; Іспанія, ст. 99); або у формі парламентського голосування щодо уряду та його політичної програми відразу після його призначення.

Деякі конституції гарантують, що новий уряд матиме стабільну більшість у парламенті: вибори або голосування за підтвердження повинні відбутися кваліфікованою більшістю, і лише якщо кілька спроб обрати або затвердити нового главу уряду кваліфікованою більшістю зазнали невдачі, вибори або затвердження можуть відбутися відносною більшістю голосів (Основний закон Німеччини, ст. 63; Фінляндія, ст. 61; Іспанія, ст. 99). Якщо запропонований прем'єр-міністр не досягає підтримки членів парламенту, то загальним рішенням, як правило, є розпуск парламенту і призначення нових парламентських виборів.

Прагнення до стабільності кабінету мало тенденцію посилювати роль прем'єр-міністра і призводило до його явного конституційного визнання. Прем'єр-міністр «керує роботою уряду» (наприклад, Франція, ст. 21 ч. 1); Іспанія, ст. 98(2); а канцлер «визначає загальні напрямки політики» (Основний закон Німеччини, ст. 65). Крім того, саме на главі уряду залишається остаточне

рішення, чи просити парламент про вотум довіри і таким чином поставити під загрозу існування уряду (Франція, ст. 49; Іспанія, ст. 112; Основний закон Німеччини, ст. 68). Якщо прем'єр-міністр йде у відставку, інші члени уряду також втрачають свої посади і повинен бути призначений новий уряд (Основний закон Німеччини, ст. 69 (2); Іспанія, ст. 101(1); також Франція, ст. 8(1)).

Відповідно, прем'єр-міністр (у Франції – президент) може в будь-який момент розпустити парламент і призначити нові парламентські вибори, або просто піти у відставку. Те, як це працює на практиці, частково залежить від конкретних обставин кожної події (наприклад, чи існує політично здійсненний, альтернативний уряд, який може бути сформований без необхідності нових виборів), але це також залежить від існуючих конституційних правил. Деякі конституційні правила виступають за розпуск парламенту і проведення нових виборів, в той час як інші правила сприяють спробам сформувати новий уряд без втручання в вибори. Враховуючи цей тісний зв'язок, як концептуально, так і на практиці, між правилами розпуску та правилами формування та усунення уряду, важливо розглянути ці два питання конституційного дизайну пліч-о-пліч.

Джерело легітимності: подвійна легітимність та міжгалузеве співробітництво.

У більшості парламентських систем виконавча влада обирається парламентською асамблеєю і несе відповідальність перед нею. Легітимність такої виконавчої влади, таким чином, підтримується демократично обраним парламентом. Тим не менш, може статися так, що існування двох агентів електорату (президента і парламенту), кожен з яких наділений різними, хоча і ретельно визначеними повноваженнями, може послужити перевагою для президентської системи. Ключовим є визначення повноважень і методу обрання двох гілок таким чином, щоб пом'якшити міжгалузевий конфлікт.

У той же час, парламентські системи, як правило, відрізняються залежно від ступеня, до якого парламент та його комітети схильні вносити поправки до законопроектів, поданих кабінетом, і легкості, з якою більшість може голосувати за зміщення кабінету. Таким чином, проста дихотомія, президентська система

проти парламентаризму, хоча і концептуально корисна, може виявитися загалом недостатньою для оцінки відносних переваг різних конституційних конструкцій.

Змішані або напівпрезидентські системи характеризуються подвійним виконавчим підходом, коли конституція включає як всенародно обраного президента, так і прем'єр-міністра та кабінет міністрів, підзвітних парламенту. Зазвичай це означає, що прем'єр-міністр підзвітний законодавчому органу (через вотум недовіри), а уряд може бути зміщений законодавчим органом; і що існує всенародно обраний глава держави (президент), якого законодавчий орган не може усунути шляхом осуду. Таким чином, ні президент, ні законодавчий орган повністю не контролюють ні вибір і призначення прем'єр-міністра, ні їх усунення з посади. Основна ідея напівпрезиденціалізму полягає в тому, що відповідні ролі подвійної виконавчої влади, президента і прем'єр-міністра, повинні бути взаємодоповнюючими: президент підтримує народну легітимність і представляє спадкоємність держави і нації, в той час як прем'єр-міністр здійснює політичне керівництво і бере на себе відповідальність за повсякденне функціонування уряду (подвійна легітимність).

Кількість напівпрезидентських систем збільшилася [12]. Напівпрезидентські системи зараз можна знайти в декількох країнах включаючи Францію. Здійснення політичної влади і розподіл повноважень між двома лідерами виконавчої влади істотно відрізняються. Це може зробити напівпрезидентські системи ближчими до президентської або до парламентської. У Франції, коли президент і більшість у національних зборах належать до однієї партії, спостерігається тенденція до президентської реформи. І навпаки, коли ситуація співжиття спостерігається тенденція до парламентаризації, оскільки прем'єр-міністр дійсно є лідером парламентської більшості, а влада президента зменшується.

У подвійному керівництві важливе міркування стосується забезпечення справедливого балансу повноважень між президентом і прем'єр-міністром при виборі членів кабінету. Наприклад, у Франції прем'єр-міністр рекомендує кандидатів на призначення або звільнення президенту, який потім приймає

рішення. Вотум недовіри парламенту впливає лише на уряд як такий, а не на його індивідуальний склад.

Часто вирішальним аспектом, що визначає напівпрезидентську систему, є влада, приписувана президенту. Занадто багато повноважень для президента може призвести до зміщення системи в бік президентської або напівпрезидентської системи; занадто мало, і вона стає парламентською системою правління [43].

Президент може мати або не мати: а) дискреційні повноваження призначати ключових осіб, таких як судді, державні адвокати, дипломатичні та військові діячі, центральні банки або регулятори; б) право головувати на офіційних засіданнях Кабінету Міністрів; в) право повертати законодавство для подальшого розгляду або право певного вето на законодавство, за винятком випадків, коли право вето може бути скасовано парламентом; г) широкі надзвичайні або декретні повноваження під час криз; е) центральна роль у питаннях виконавчої влади та вироблення політики, таких як зовнішні справи та оборона; е) центральна роль у формуванні уряду; а саме: обрання або усунення прем'єр-міністра та інших міністрів Кабінету Міністрів; ж) можливість розпускати законодавчий орган за власним бажанням, підлягаючи, щонайбільше, лише тимчасовим обмеженням; з) право надсилати повідомлення до парламенту; і) право пропонувати законодавство парламенту.

Висновок до другого розділу

Виконавчу та законодавчу краще розглядати в поєднанні так як вони в певному сенсі взаємопов’язані. Виконавчо-законодавчі відносини в країнах Західної Європи визначаються різними факторами, такими як форма правління, конституційні рамки, та інституційні механізми. В цих країнах можна виділити різні моделі виконавчо-законодавчих відносин, такі як парламентаризм, президентська система та напівпрезидентська система.

Роль глави держави може істотно зрости за умов ускладнення/обтяження питань у процесі формування уряду. В умовах напівпрезидентської форми правління вплив глави держави на процес формування уряду залежить від наявності/відсутності ситуації співіснування.

Формування уряду залежить не лише від переговорного процесу, а й від перспектив його ефективного функціонування. Коаліційні уряди в європейських країнах переважно формуються на основі переговорів. Найважливішим показником діяльності уряду є стабільність.

У парламентарних системах, які поширені у багатьох країнах Західної Європи, виконавча влада формується з представників парламенту, зазвичай під керівництвом прем'єр-міністра або кабінету міністрів. Парламент виступає важливим форумом для прийняття законів, здійснення контролю над урядом та визначення загальної політичної спрямованості країни. У такій системі виконавча влада підлягає парламентському контролю та може бути відсторонена у разі недовіри парламенту.

У президентських системах, президент виступає як глава держави і глава виконавчої влади. Він обирається народом та має широкі повноваження в прийнятті рішень, включаючи право на вето законів. Уряд, який очолюється прем'єр-міністром, може бути формований президентом або мати парламентську легітимацію. В такій системі президент виступає як ключовий учасник виконавчо-законодавчих відносин і має значний вплив на прийняття рішень та визначення стратегії країни.

Напівпрезидентські системи, поєднують елементи парламентаризму та президентської системи. Президент виступає як глава держави і має значний вплив на виконавчу владу, але уряд формується та залежить від парламенту. Уряд має відповідати перед парламентом і потребує підтримки парламентської більшості для ухвалення рішень.

Загалом, виконавчо-законодавчі відносини в країнах Західної Європи ґрунтуються на принципах розділу влади, демократичних процесах і контролі над владою. Вони забезпечують баланс між різними гілками влади, підтримують систему перевірки та збалансованості та забезпечують взаємодію між виконавчою та законодавчою владою з метою прийняття ефективних рішень для країни. Виконавчо-законодавчі відносини є важливим елементом функціонування уряду. Гнучкість і стабільність уряду визначається взаємодією між урядом і парламентом, а також конституційними нормами.

Підсумовуючи в президентській, парламентській та напівпрезидентській системах виконавчо-законодавчі відносини мають свої особливості і впливають на розподіл влади та прийняття рішень в державі. Ось порівняння цих систем:

Президентська система: Виконавча влада має широкі повноваження, і президент може впливати на уряд та законодавчий процес. Однак, зв'язок між президентом і парламентом може бути складним, особливо якщо політичні сили контролюють різні партії або коаліції.

Парламентська система: Уряд формується з парламентської більшості або коаліції, і його легітимність залежить від підтримки парламенту. Прем'єр-міністр, як голова уряду, має значний вплив на виконавчі рішення, але підлягає парламентському контролю. У такій системі виконавча влада залежить від парламенту, і уряд може бути змінений або відставлений внаслідок недовіри парламенту. Зв'язок між парламентом і урядом є тісним, і прийняття рішень відбувається через парламентарські процедури.

Напівпрезидентська система: Уряд залежить від підтримки парламенту, але президент має повноваження ветувати закони або мати право на призначення ключових посадових осіб уряду. Виконавчі рішення залежать від взаємодії між

президентом, парламентом і урядом. Зв'язок між цими інституціями може бути складним і вимагати постійної співпраці та компромісів.

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯННЯ УРЯДІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

3.1 Порівняльний аналіз урядів Франції та Німеччини

Франція та Німеччина є двома наймогутнішими державами Європи.. І Франція, і Німеччина є державами-республіками. Франція є напів президентською країною. З іншого боку, Німеччина відома як федеративна країна, де немає різких поділів між різними рівнями влади, а канцлер є найвпливовішим авторитетом в уряді.

Форма уряду: Франція має напівпрезидентську республіку, де головою держави є президент, який обирається прямим голосуванням. Німеччина має парламентську систему з канцлером як головою уряду, якого визначає фракція, яка набирає більшість голосів у Бундестазі (федеральному парламенті).

Структура уряду: Уряд Франції складається з президента, прем'єр-міністра та кабінету міністрів. Німецький уряд складається з канцлера, федеральних міністрів і федерального кабінету. Франція є багатопартійною системою.

Роль президента та канцлера: У Франції президент відіграє більш активну роль в політиці, маючи повноваження у сфері законодавства, оборони та зовнішньої політики. У Німеччині канцлер є головою уряду і має більшу владу над внутрішньою політикою, а президент виконує скоріше презентативні функції.

Уряд Франції є колегіальним органом, що складається з прем’єр-міністра та міністрів. Згідно з Конституцією, Рада міністрів – міністерська нарада під головуванням Президента Республіки Польща та Рада міністрів – міністерська нарада під головуванням Прем’єр-міністра. Рада Міністрів здійснює ті повноваження, які Конституція надає Уряду.

Уряд призначається наступним чином: Президент Республіки обирає кандидата та призначає Прем’єр-міністра. Прем'єр-міністр обирає міністрів і представляє їх президенту, який їх призначає. Президент має велику свободу у виборі кандидата на пост прем'єр-міністра. Найголовніше, що прем'єр-міністр не

був обраний до Національних зборів. Іншими словами, президент повинен враховувати розподіл партійної влади в Палаті депутатів [29].

Усі акти Ради Міністрів підписує Президент Республіки. У деяких випадках Прем’єр-міністр і лише на підставі спеціального доручення Прем’єр-міністра та відповідно до конкретного порядку денного. Посада прем'єр-міністра, як і президента, на практиці неоднозначна, а його роль в уряді залежить від складу партії в Національних зборах.

Влада уряду поділяється на повноваження, що здійснюються колегіально, і повноваження, що здійснюються особисто прем'єр-міністром. У першому випадку вони знаходяться під прямим впливом Президента. Новацією стало запровадження інституту несумісності посади міністра з депутатським мандатом, будь-якої функції професійного представництва на національному рівні та будь-якої державної функції чи професійної діяльності.

Диспропорція між міністерською функцією та парламентським мандатом сприяла зміцненню незалежності виконавчої влади та передачі міністрів під безпосередній контроль глави держави, особливо коли він займає посаду президента та більшість місць у парламенті. зборах, навіть в одній партії.

Особливу роль в уряді відіграє прем'єр-міністр. Він координує роботу міністерств, контролює та керує розробкою найважливіших законів. голови міжвідомчих комісій; може бути головою Ради міністрів. Прем'єр-міністр відповідає за національну оборону. Однак ці повноваження слід розглядати в контексті дуже важливих повноважень президента. Повноваження прем'єр-міністра щодо призначення військових і цивільних посадових осіб зберігаються та делегуються. Адміністративна робота прем'єр-міністра дуже важлива. «Нагляд за дотриманням законів» контролює та видає нормативні акти, які не підлягають розгляду Радою міністрів. Ці постанови, які не поступаються постановам, затвердженим Радою Міністрів, оприлюднюються Прем'єр-міністром за підписом відповідного міністра [38].

Прем'єр-міністр має значні повноваження щодо парламенту, деякі з яких він здійснює особисто, а інші — у співпраці з Президентом. Прем'єр-міністр

може запропонувати Президенту скликати парламент у позасесійний час. Прем'єр-міністр має право законодавчої ініціативи, особисто втручається в розробку законів, може брати участь у роботі комітетів і парламентських палат і повинен завжди з ним консультуватися.

Прем'єр-міністр має право скликати спільні комітети в разі розбіжностей між палатами парламенту щодо законопроекту; ви можете попросити президента звернутися до парламенту з проханням переглянути законопроект; має право просити Національні збори про вотум довіри. Прем'єр-міністр має особисте право внести до Конституційної ради законопроект про визнання його неконституційним і прийняти рішення про розмежування законодавчої та виконавчої влади [3].

Німеччина є парламентською федеративною республікою. На перший погляд, складна і специфічна структура взаємовідносин і взаємодії між різними агентствами та адміністраціями на федеральному рівні та рівнях штатів здається збалансованою структурою, яка дозволяє приймати політичні рішення з урахуванням федеральних і місцевих інтересів.

Вища законодавча влада належить федеральному парламенту — Бундестагу.

Половина депутатів обирається від округів за прямою мажоритарною системою, інша половина - за партійними списками окремих країн за пропорційною системою. Друге голосування виборців створює партійну політичну структуру Бундестагу, перше голосування лише коригує склад кожної парламентської фракції. Обидві форми формування парламенту органічно зливаються. Це, зокрема, відрізняється від виборчої системи в Росії, де мажоритарна та пропорційна системи висування та обрання депутатів є окремими і кожна становить окрему половину парламенту.

Бундестаг можуть представляти партії, які за партійними списками набрали на виборах не менше 5% голосів. Президент Бундестагу офіційно вважається другим державним службовцем країни після федерального президента.

Законодавчі пропозиції Бундестагу, що вимагають поправок до конституції Федеративної Республіки Німеччини, які впливають на відносини між федеральним урядом і землями та інтереси земель, вимагають згоди представників земель. Федеральна рада. Федеральна рада складається з представників, яких призначають між собою уряди земель. Залежно від кількості населення кожен штат має від трьох до шести голосів.

Главою держави є федеральний президент, який обирається на п'ять років спеціально скликаним федеральним парламентом. Одна й та сама особа може бути обрана президентом лише двічі поспіль. Федеральні збори скликаються головою Федеральних зборів і складаються з членів Федеральних зборів і рівної кількості членів, обраних парламентами земель.

Саме федеральний президент офіційно висуває кандидата на посаду канцлера в парламенті, а потім складає присягу. Він може навіть розпустити парламент, якщо канцлера не буде обрано або якщо глава уряду втратить більшість у Бундестазі. Саме таку процедуру використовували в Німеччині в 2005 році для перемоги на дострокових виборах.

Президент призначає та звільняє міністрів – але лише за порадою канцлера. Федеральний президент не має реальної влади, він виконує представницькі та церемоніальні функції. Прерогативою президента є право помилувати засуджених злочинців. Вони вище партій і їхніх поточних політичних інтересів. Незважаючи на представницький характер посади федерального президента, усі політичні партії Німеччини вважають великим успіхом обрання зі свого складу.

Вищим органом виконавчої влади в Німеччині є федеральний уряд. Його очолює канцлер. Канцлер обирається Бундестагом абсолютною більшістю голосів строком на чотири роки. Згідно з конституцією, канцлер визначає та несе відповідальність за основні положення державної політики та формує кабінет міністрів. Фонд є основою для повноважень канцлера щодо прийняття ключових рішень з низки питань внутрішньої та зовнішньої політики (керівники компетенції).

Федеральні міністри очолюють відповідні міністерства. У міністерствах можуть створюватися спеціалізовані федеральні служби. Специфіка виконавчої влади в Німеччині полягає в тому, що федеральні міністерства, як правило, не здійснюють державну політику самостійно на всіх рівнях державного устрою, а лише через аналогічні органи виконавчої влади в землях і землі на місцевому рівні. . Винятком є Міністерство закордонних справ, Міністерство оборони, деякі департаменти Міністерства фінансів, транспорту та внутрішніх справ.

Обидві країни пройшли через різні ситуації протягом своєї історії, які сприяли нинішньому формуванню уряду та формуванню законодавчої влади. Під час П'ятої республіки у Франції (1958 р. – дотепер) до конституції було внесено зміни, починаючи з Четвертої, що перевизначило відносини між законодавчою та виконавчою владою. Головним чином для надання повноважень виконавчій владі над законодавчою. Проте законодавча влада за своєю конституційною ознакою має повноваження звільняти виконавчу владу (прем'єр-міністра у Франції) відповідно до Закону про недовіру. З іншого боку, Конституція Німеччини була сформована в 1990 році, коли Східна і Західна Німеччини об'єдналися. Німецька політична система також демонструє баланс сил між виконавчою та законодавчою владою. Канцлер Німеччини є главою уряду і зазвичай лідером партії більшості в парламенті або коаліції. Оскільки голова виконавчої влади обирається з парламенту, існує баланс влади між парламентом (тобто законодавчою владою) і виконавчою владою.

І Франція, і Німеччина мають двопалатну законодавчу владу, тобто законодавча влада поділяється на дві основні законодавчі палати. У Франції парламент є законодавчою гілкою влади і складається з Національних зборів і Сенату. Основний обов'язок парламенту – залучення до обговорення та ухвалення законів. Крім того, наглядає за виконанням урядом виконавчої влади, хоча ця наглядова здатність була дещо обмежена конституцією 1958 року (5-й парламент). В принципі, Національна асамблея і Сенат мають однакові законодавчі повноваження. Однак насправді законодавча влада належить Національній асамблеї, оскільки Сенат має повноваження лише відкладати

ухвалення закону. Національні збори можуть скинути виконавчий уряд (як пояснювалося вище). Отже, уряд у Франції обов'язково має бути коаліційним або від основної партії в Асамблеї. Сенат також називають Сільськогосподарською палатою, оскільки він представляє сільські райони країни. Однак Сенат іноді може бути ефективним законодавчим органом з точки зору його здатності забезпечити «тверезий аналіз» законодавчих пропозицій, особливо щодо урядових пропозиції. Кандидати в Національні збори обираються більшістю голосів в одномандатних виборчих округах на п'ятирічний термін за системою голосування в два тури. Члени сенату обираються колегією виборців строком на дев'ять років. Кожні три роки обирається одна третина Сенату [39].

З іншого боку, у Німеччині влада поділяється на Бундестаг і Бундесрат. Членів Бундестагу обирає Рада старійшин, але головуючого обирає керівництво партії більшості, і вибори проводяться кожні чотири роки. Його членів близько 670. Однією з основних функцій Бундестагу є оцінка та внесення змін до законодавчої програми уряду. Серед інших законодавчих функцій Бундестагу є обрання федерального канцлера та здійснення нагляду за виконавчою владою. Більшість законодавчої діяльності відбувається в цьому домі. 69 членів Бундесрату призначаються земельним (федеральним) урядом, які не обираються всенародно, і вони голосують як блок. Це дає Німеччині потужний захист від будь-яких федеральних посягань і робить Бундесрат однією з найважливіших верхніх палат у світі. Законодавча влада Бундесрату підпорядкована владі Бундестагу. Роль Бундесрату полягає в тому, щоб затверджувати всі законодавчі ініціативи уряду та передавати їх до Бундестагу. Жодні законодавчі пропозиції не можуть бути подані до Бундестагу без схвалення Бундесрату.

Національні збори у Франції еквівалентні Бундестагу в Німеччині. Проте Бундестаг має більше законодавчих повноважень, ніж Національні збори, законодавчі повноваження яких були значно обмежені у П’ятій Республіці. З іншого боку, Сенат у Франції еквівалентний Бундесрату в Німеччині. Але останній є дуже потужним з точки зору прийняття законодавчих рішень на

відміну від Сенату, який отримав значну роль у законодавчому процесі, обмеженому певними питаннями, такими як сільське господарство.

Порівнюючи повноваження виконавчої та законодавчої влади у Франції та Німеччині, стає очевидним, що виконавча влада у Франції має більше повноважень, ніж законодавча, згідно з поправками до конституції П'ятої Республіки. Хоча законодавча влада у Франції має право звільняти виконавчу владу, її повноваження дуже обмежені, а її внесок обмежений до певної міри. Президент Франції має право розпускати парламент і видавати накази про формування нового парламенту. Утворення п'ятої республіки сприяло збільшенню повноважень президента з метою зменшення втручання у функціонування виконавчої влади. П'яту республіку називають напівпрезидентською системою. Це дозволяє поєднати повноваження між виконавчою та законодавчою владою. З іншого боку, у політичній системі Німеччини існує певний баланс між виконавчою та законодавчою владою. Робота Бундестагу полягає у виборі свого лідера коли це буде досягнуто, очікується, що Бундестаг дозволить керувати собою уряду. Оскільки глава виконавчої влади обирається законодавчою владою, це створює баланс між двома політичними гілками влади.

Наявність і рівень влади законодавчої влади в політичній системі, крім інших факторів, визначає тип демократії. Франція та Німеччина мають різні підходи та рівні повноважень законодавчих органів, отже, два різні типи демократії. Французька політична система поєднує обидві характеристики мажоритарної та консенсусної демократій. У Франції виконавча влада сильніша за законодавчу; і це є характеристикою мажоритарної демократії. Однак, як згадувалося вище, законодавча влада Франції складається з двох палат Національні збори і Сенат. Це головна характеристика консенсусної демократії. З іншого боку, Німеччина має чітку форму консенсусної демократії. На відміну від Франції, існує баланс між виконавчою та законодавчою владою, і це є характерною рисою консенсусної демократії. Іншою характеристикою консенсусної демократії є те, що парламент розділений на дві палати (Бундестаг

і Бундесрат). Нарешті, ключовою характеристикою, яка надає Німеччині рису консенсусного правління, є існування федеральної структури уряду [36].

Сильна законодавча влада та сильна демократія поширять стабільність на всій території держави. Франція є одним із чудових прикладів того, як законодавча влада створює стабільність. Незважаючи на те, що П’ята Республіка Франції послабила законодавчу владу, законодавча влада в конституції прийняла жорстке законодавство, яке вплинуло на стабільність країни.

З іншого боку, законодавча влада в Німеччині працювала над об'єднанням Західної та Східної Німеччини та зменшенням конфлікту між ними, що призвело до стабільності нації та зміцнення її влади. Законодавча влада є фундаментальною для будь-якої нації. Це потужна зброя в політичній системі. Це визначає силу держави. Вона пояснює, як працює політична система та її структури. Крім того, це ключовий термін у поясненні демократії в державі. До того ж законодавча влада – це баланс стабільності в державі.

Франція та Німеччина – дві найуспішніші, могутні та стабільні країни Європи та світу. У них різні політичні системи. Законодавча влада відіграє різну роль у кожній країні, що відображає демократію та стабільність. Крім того, це бере участь у внесенні змін та прийнятті законів. Співвідношення законодавчої влади та виконавча влада створює систему влади.

Можна сказати що Уряд Франції, зокрема, зазвичай характеризується сильним впливом президента і однопартійною більшістю. Президент виступає як ключовий гравець у формуванні уряду та визначенні його політичної орієнтації. Уряд Франції зосереджує свою увагу на внутрішніх справах, соціальному захисті, регулюванні економіки та зовнішній політиці, зокрема у межах Європейського Союзу.

Уряд Німеччини, у свою чергу, частіше формується на основі коаліційних угод між партіями. Пропорційна система представництва сприяє широкому політичному спектру та включенню різних партій у парламент. Уряд Німеччини звертає особливу увагу на економічний розвиток, підтримку підприємництва, соціальний захист та зовнішню політику, акцентуючи значення співробітництва

в рамках Європейського Союзу. Обидва уряди займаються вирішенням суттєвих питань,

Варто зазначити що формування урядів Франції та Німеччини відбувається за різними процедурами. Ось короткий опис процесу формування урядів у кожній країні:

Франція:

Президентські вибори: Президент Франції обирається прямим голосуванням громадян на п'ятирічний термін. Президент має значний вплив на формування уряду.

Призначення прем'єр-міністра: Після виборів президента, останній призначає прем'єр-міністра, який стає головою уряду. Президент має повноваження визначити політичну партію, що очолить уряд, на основі результатів парламентських виборів.

Парламентські вибори: Після призначення прем'єр-міністра проводяться парламентські вибори. Найбільші партії, що отримали мандати у парламенті, утворюють багатопартійну коаліцію або формують уряд як однопартійну більшість.

Формування уряду: Президент за рекомендацією прем'єр-міністра призначає міністрів. Партії, які входять до уряду, отримують посади міністрів відповідно до виборчих результатів та коаліційних угод.

Німеччина:

Парламентські вибори: Громадяни Німеччини обирають члени Бундестагу (федерального парламенту) на чотирирічний термін. Результати виборів визначають політичний склад парламенту.

Канцлер: Партія, що набирає найбільше мандатів у Бундестазі, має право висунути кандидата на посаду канцлера. Президент Німеччини призначає кандидата на посаду канцлера, якщо отримує підтримку більшості членів Бундестагу.

Утворення коаліції: Після призначення канцлера, він або вона розпочинає переговори з іншими політичними партіями з метою утворення коаліційного

уряду. У Німеччині часто формуються коаліції з двох або більше партій для досягнення більшості місць у Бундестазі.

Міністри: Коли політичні партії укладають угоду про коаліцію, визначаються посади міністрів, які розподіляються між партіями відповідно до ваги та впливу кожної партії. Канцлер визначає, хто з представників партій стає міністрами.

Парламентське підтвердження: Новий уряд повинен отримати парламентське підтвердження, під час якого члени Бундестагу голосують за довіру до канцлера та уряду. Якщо уряд отримує більшість голосів, він формально набуває влади.

Окрім того, у Німеччині практикується принцип пропорційного представництва, що означає, що розподіл місць у Бундестагу відбувається на підставі відсоткового відношення голосів, отриманих партіями на виборах. Це забезпечує, що всі значні партії отримують представництво у парламенті, і сприяє формуванню коаліційних урядів.

Утворення уряду Франції та Німеччини відбувається в контексті політичної системи кожної країни і враховує політичні угоди, результати виборів та взаємодію між різними партіями. Ці процеси можуть бути складними та займати певний час, але їх метою є формування уряду, який здатний працювати в інтересах країни та виконувати свої функції у сфері законодавства, управління та реалізації політики.

3.2 Порівняльний аналіз урядів Швейцарії та Австрії

Швейцарія та Австрія є двома країнами, які мають різний урядовий апарат та політичні системи, але обидва країни мають велику кількість подібних рис, які дозволяють їм займати впливове становище в Європі та світі. Давайте розглянемо кілька основних аспектів порівняльного аналізу урядів Швейцарії та Австрії.

Швейцарія має федеративну політичну систему, що означає, що влада розділена між центральним урядом та кантонами. Уряд Швейцарії складається з сімнадцяти членів Федеральної ради, які представляють різні політичні партії.

Австрія також є федеративною державою, але має парламентську демократію з канцлером у якості голови уряду. Федеральний президент виконує скоріше протокольні функції, ніж політичні.

Уряд Швейцарії відомий своєю колегіальністю, де рішення приймаються Федеральною радою як колективним органом. Кожен член ради очолює один з семи департаментів, відповідальних за різні сфери управління.

У Австрії уряд очолює канцлер, який визначає загальну політику та керує діяльністю уряду. Канцлер формує коаліційний уряд з представників політичних партій, які отримали місця в парламенті.

Швейцарська політична система відрізняється від традиційної ліво-правої моделі. У Швейцарії існує концепція конкордансу, яка базується на принципі врегулювання конфліктів та досягнення консенсусу між різними політичними силами. Це означає, що рішення приймаються шляхом компромісу та співпраці між різними партіями.

У Австрії політична система також відрізняється від традиційної ліво-правої моделі, але менш яскраво, ніж у Швейцарії. Традиційно в Австрії існує більш розподілена система партій, де кілька політичних партій мають значний вплив на політичну сферу. Такі партії, як Австрійська народна партія, Соціал-демократична партія Австрії та Свободність Партія Австрії, грають ключову роль у політиці країни.

Уряд Швейцарії, відомий як Федеральна Рада (Bundesrat), складається з семи членів, які є представниками найбільших політичних партій країни. Ці члени уряду називаються федеральними радниками і вони обираються на посаду на строк у чотири роки. Федеральна рада Швейцарії та представляє різні частини країни та мовні регіони. Кожен федеральний радник очолює департамент і, отже, становить головний орган федерального уряду, виконавчу владу на федеральному рівні.

Уряд Швейцарії складається з семи рівноправних членів, які кожні чотири роки обираються або затверджуються Об'єднаними федеральними зборами. Кожна федеральна рада призначається федеральними зборами за принципом старшинства, тобто на основі стажу. Президент головує на засіданнях кабінету міністрів і виконує певні представницькі функції, в основному представляючи країну за кордоном [2].

Базуючись на принципі єдності, який вимагає співпраці всіх правлячих політичних партій, Бундесрат приймає рішення спільно. Це означає, що всі члени Бундесрату повинні публічно захищати колективне рішення ради, незалежно від їхніх особистих переконань.

Кожен член Ради керує федеральним департаментом. Департаменти поділяє сам Бундесрат, тому тут також діє принцип пріоритету.

Члени Бундесрату зазвичай збираються раз на тиждень на спільне засідання Бундесрату. Федеральна рада розглядає в середньому від 2000 до 2500 справ на рік, які передаються на оцінку міністерству та федеральному канцлеру, Федеральному комітету Федеральної ради та адміністративному апарату Ради. Федеральний канцлер бере участь у засіданнях Федеральної ради і має право дорадчого голосу.

Вибори Національного Ради: Національний Рада є нижньою палатою Федерального Збору Швейцарії і складається з 200 депутатів. Вони обираються на загальних виборах кожні чотири роки. Результати виборів визначають політичний склад Національного Ради.

Вибори Стандінгового Комітету: Після виборів Національного Ради, політичні партії входять в переговори для формування коаліцій або угод про співпрацю. Важливу роль в цьому відіграють три найбільші партії Швейцарії: Швейцарська Народна Партія (SVP), Соціал-Демократична Партія (SP) і Радикально-Демократична Партія (FDP). Ці партії відіграють ключову роль у формуванні уряду.

Вибори Федеральної Ради відбуваються в грудні, після чого відбувається формування Федеральної Ради, тобто уряду Швейцарії. Кожна з трьох найбільших партій має право номінувати по двох кандидатів на посаду федеральних радників. Останній кандидат номінується меншістю партій, які також представлені в Національному Раді.

Вибори Федеральної Ради: Вибори Федеральної Ради проводяться в сесійній залі Федерального Збору. Члени Національного Ради та Стандінгового Комітету голосують за кандидатів, запропонованих партіями. Кандидати, які набирають найбільшу кількість голосів, обираються на посаду федеральних радників. Кожен федеральний радник отримує окремий департамент для управління і вони разом утворюють Федеральну Раду.

Розподіл департаментів: Після виборів кожен федеральний радник отримує певний департамент, який він керуватиме. Департаменти включають фінанси, закордонні справи, внутрішні справи, юстицію та інші галузі.

Цей процес формування уряду Швейцарії забезпечує представленість найбільших політичних партій країни в уряді, забезпечуючи широку підтримку та легітимність рішень, які приймаються.

Австрія є парламентською республікою, заснованою на принципах демократії та поділу влади. Уряд Австрії, відомий як Федеральний уряд Австрії або Федеральний кабінет (Bundesregierung), складається з канцлера та міністрів, які відповідають за різні галузі управління. Дозвольте мені надати розширену відповідь щодо формування уряду Австрії. Вищим представником штату є федеральний президент, термін повноважень якого триває 6 років. Дві палати

парламенту — Національна рада і Рада Конфедерації. Вони є носіями закону. Канцлер є главою федерального уряду [14].

Вибори національної ради: Формування уряду в Австрії починається зі загальних виборів національної ради, які відбуваються щорічно. Національна рада є нижньою палатою австрійського парламенту і складається з 183 депутатів. Результати цих виборів визначають політичний склад національної ради та визначають силу політичних партій.

Переговори та утворення коаліції: Після виборів політичні партії починають переговори для утворення коаліцій або угод про співпрацю. Укладення коаліційних угод є ключовим етапом у формуванні уряду. Зазвичай, партії з схожими політичними позиціями утворюють коаліцію, щоб мати більшість голосів у національній раді і забезпечити стабільність уряду.

Договір про утворення уряду: Після досягнення угоди між політичними партіями про коаліцію, підписується договір про утворення уряду. У цьому документі фіксуються зобов'язання та розподіл міністерств між коаліційними партіями. Договір також визначає загальні принципи співпраці в уряді, наприклад, політику, економіку та соціальні питання.

Призначення канцлера: Після укладення договору про утворення уряду, президент Австрії призначає канцлера. Канцлер є головою уряду та відповідає за його загальне керівництво. Зазвичай канцлером стає лідер найбільшої партії в уряді або представник коаліції, яка має найбільшу підтримку в національній раді.

Призначення міністрів: Після призначення канцлера, він вибирає міністрів, які відповідають за різні галузі управління. Кожен міністр керує своїм відповідним міністерством і має відповідальність за розробку та виконання політик у своїй галузі. Кількість міністрів та їхні портфелі можуть варіюватись залежно від угоди між партіями у коаліції.

Парламентське затвердження: Уряд, як складова частина парламенту, повинен отримати підтримку національної ради. Зазвичай, після утворення уряду, канцлер та міністри представляються перед національною радою, де

відбувається голосування щодо довіри уряду. Для успішного формування уряду, необхідна більшість голосів у національній раді.

Початок роботи уряду: Після затвердження національною радою, уряд розпочинає свою роботу. Канцлер та міністри розпочинають виконання своїх обов'язків згідно зі своїми портфелями. Вони відповідають за прийняття рішень, виконання політик та здійснення управлінських функцій у своїх відповідних галузях.

Парламентський нагляд: Уряд Австрії підлягає парламентському нагляду та обліку. Міністри регулярно з'являються перед національною радою, де вони представляють звіти, відповідають на питання та обговорюють актуальні питання.

Зміни в уряді: Протягом каденції уряду можуть відбуватися зміни. Наприклад, міністри можуть бути змінені внаслідок перегляду портфелів, реорганізації міністерств або політичних змін. У такому випадку, нові міністри проходять той самий процес призначення та затвердження, як описано вище.

Федеральна конституція, державний договір, закон про нейтралітет і документи ЄС складають правову основу Республіки. Австрія є членом Європейського співтовариства (ЄС) з 1 січня 1995 року.

Зараз у Національній раді представлено п'ять партій: дві правлячі партії, Австрійська народна партія та Зелені, а також Соціал-демократична партія Австрії, Австрійська партія свободи та партії NEOS.

Зараз Австрією керує коаліція ÖVP і Зелених. Згідно з Конституцією, наступні парламентські вибори відбудуться у 2024 році.

Як федеральна земля Австрія складається з 9 федеральних земель. Столиця землі Відень також є однією з 9 федеральних земель. Кожним із 9 штатів керує уряд штату на чолі з главою держави.

АНКЕТА

Шановний респондент! Просимо Вас прийняти участь у дослідженні,

Прошу Вас серйозно віднестись до заповнення анкети. Анонімність Вашої особистої думки гарантована.

ЩИРО ДЯКУЄМО ВАМ ЗА СПІВПРАЦЮ!

1. Стать:

a. Чоловік

b. Жінка

2. Вікова група:

a. 18-25 років

b. 26-35 років

c. 36-45 років

3. Рівень освіти:

a. Середня освіта

b. Вища освіта

4. Чи знаєте ви хто є головою держави та його повноваження?

a. Так

b. Ні

5. Чи знаєте ви хто є головою уряду та його повноваження?

a. Так

b. Ні

6. Що ви думаєте про політичні партії представлені в парламенті країни?

a. Задоволений(а) партіями які представлені.

b. Не задоволений(а) партіями які представлені

7. Ви знаєте яким чином формується уряд в країні?

a. Так

b. Ні

8. Чи знаєте ви якими є основні функції уряду в цій країні?

a. Так

b. Ні

9. Чи довіряєте ви уряду своєї країни?

a. Так

b. Ні

10. Чи вважаєте ви, що уряди країни виконує свої обіцянки перед виборцями?

a. Так

b. Ні

11. Як ви оцінюєте рівень прозорості та відкритості уряду в прийнятті рішень та управлінні країною?

a. Високий

b. Середній

c. Низький

12. Як ви оцінюєте рівень розділу влади між виконавчою і законодавчою владою?

a. Високий

b. Середній

c. Низький

13. Як ви оцінюєте ефективність уряду вашої країни?

a. Задовільна

b. Не задовільна

Висновок до третього розділу

У Франції президент має великий вплив на формування уряду, оскільки він призначає прем'єр-міністра та має право визначити партію, що очолить уряд. У Німеччині ж канцлер призначається президентом після парламентських виборів і переговорів з іншими партіями, але формування уряду залежить від політичних угод та результатів парламентських виборів.

В Німеччині формування коаліційних урядів є поширеною практикою, оскільки система пропорційного представництва забезпечує більше партійне розмаїття у парламенті. У Франції більшість урядів функціонує як однопартійна більшість.

У Франції президент має більший вплив на формування уряду та визначення його політичної орієнтації, оскільки він є безпосередньо обраним громадянами. У Німеччині президент грає роль у призначенні канцлера, але канцлер визначає склад уряду та міністрів.

Франція має політичну систему з президентським урядом, де президент має значний вплив. Німеччина ж має парламентську систему, де канцлер має важливу роль, а влада розподіляється між канцлером і парламентом.

У Франції застосовується система більшістю голосів, де партія, що отримує більшість голосів, формує однопартійний уряд. У Німеччині застосовується пропорційна система, де представництво в парламенті відбувається на підставі відсоткового відношення голосів, що забезпечує широкий політичний спектр.

У Німеччині, завдяки системі коаліційних урядів, політична стабільність може бути забезпечена шляхом встановлення широких коаліцій та обговорення політичних угод між партіями. У Франції, зазвичай, уряди функціонують як однопартійні, що може забезпечувати більшу стабільність, але також може приводити до більшого політичного протистояння.

У Німеччині регіональні партії мають значний вплив на формування уряду через систему пропорційного представництва, оскільки вони можуть стати ключовими гравцями у формуванні коаліційних урядів. У Франції регіональні

партії також впливають на політичну картину, але зазвичай менше залучаються до центральної влади.

У Франції президент володіє більш широкими повноваженнями та може впливати на вирішення стратегічних питань країни. У Німеччині президент має обмежений вплив на політичні рішення, а головну роль в уряді відіграє канцлер.

У Франції влада більш централізована, де президент і уряд мають значний вплив на вирішення національних питань. У Німеччині влада розподіляється між федеральним та регіональним рівнями, а регіональні уряди мають більший вплив на питання, що стосуються їх територій.

Щодо Австрії та Швейцарії, можна зазначити декілька ключових відмінностей і схожостей між цими країнами.

Одна з відмінностей полягає в системі управління: Австрія має централізовану систему, де роль канцлера важлива, тоді як Швейцарія має децентралізований підхід з акцентом на федералізм та роль федеральних радників.

У обох країнах використовуються коаліції для формування уряду, але Австрія частіше має багатопартійні коаліції, тоді як Швейцарія ставить акцент на консенсус і представництво найбільших партій.

Канцлер Австрії є головою уряду з великою владою, тоді як в Швейцарії влада розподіляється між федеральним урядом, складеним з федеральних радників, які мають рівні повноваження.

Уряди обох країн підлягають парламентському нагляду, проте Швейцарія має активну роль громадян у вигляді референдумів, де вони можуть голосувати та ініціювати зміни.

Загалом, хоча уряди Австрії та Швейцарії мають деякі схожі процедури формування, вони відрізняються в системі управління, ролі канцлера чи федеральних радників, а також в залученні громадян до політичного процесу. Кожна країна має свою власну унікальну систему, що відображає їхні політичні традиції та контекст.

ВИСНОВКИ

Отже визначено що уряд, який є виконавчою владою в державі, грає важливу роль у формуванні та реалізації політики країни. Для забезпечення правильного функціонування держави та проведення реформ, стабільність та ефективність уряду мають вирішальне значення.

Здатність уряду зберігати солідарність, єдність та довіру внутрішнього кабінету міністрів визначає стабільність уряду. Уряд повинен діяти як єдиний командний центр, спрямований на досягнення спільних цілей. Постійні переговори, згода та взаємодія між членами уряду є важливими елементами стабільності.

Однак, стабільність уряду також залежить від політичної обстановки та відносин між виконавчою та законодавчою владами. Виконавчо-законодавчі відносини включають співпрацю та взаємодію між урядом і парламентом. Якщо уряд має достатню підтримку у парламенті та може розраховувати на підтримку більшості, це сприяє стабільності й ефективності уряду. Однак, конфлікти між виконавчою і законодавчою владою або наявність парламентської опозиції можуть ускладнити прийняття рішень та реалізацію політичних реформ.

Стабільність уряду також може бути підірвана економічними проблемами, соціальною нестабільністю, корупцією та іншими факторами. Недостатня здатність уряду ефективно впоратися з цими проблемами може призвести до незадовільних результатів та незадоволення громадян.

Також можуть існувати різні режими управління, де кожен з них має свої переваги та переважає в окремих сферах політики. Це означає, що різні підсистеми уряду можуть мати відмінні правила та принципи функціонування.

Отже, існує різноманітність типів та моделей уряду, які можуть впливати на стабільність, ефективність та здатність до прийняття рішень. Вибір моделі уряду залежить від конкретних потреб та контексту країни.

Залежно від типу політичного режиму та поточного політичного балансу, органи виконавчої влади стикаються з різними потребами щодо забезпечення

підтримки. Однією з цільових груп є законодавчий орган, чия підтримка є необхідною для прийняття законодавства і для забезпечення виживання уряду у парламентських або напівпрезидентських режимах. Це особливо важливо у системах багатопартійності, а також для урядів меншості та коаліційних урядів.

Виконавчу (уряд) та законодавчу владу (парламент) країн Західної Європи краще розглядати як взаємопов'язані, їх взаємодія залежить від різних факторів, таких як форма правління, конституційні рамки та інституційні механізми. У цьому регіоні існують різні моделі виконавчо-законодавчих відносин, такі як парламентаризм, президентська система та напівпрезидентська система.

В парламентарних системах, які поширені в багатьох країнах Західної Європи, виконавча влада формується з представників парламенту, зазвичай під керівництвом прем'єр-міністра або кабінету міністрів. Парламент виступає як важливий форум для прийняття законів, здійснення контролю над урядом та визначення загальної політичної спрямованості країни. У такій системі виконавча влада підлягає парламентському контролю та може бути відсторонена у разі недовіри парламенту.

У президентських системах, притаманних деяким країнам, президент виступає як глава держави і глава виконавчої влади. Він обирається народом та має широкі повноваження в прийнятті рішень, включаючи право на вето законів. Уряд може бути формований президентом або мати парламентську легітимацію. В такій системі президент виступає як ключовий учасник виконавчо-законодавчих відносин і має значний вплив на прийняття рішень та визначення стратегії країни.

Напівпрезидентські системи поєднують елементи парламентаризму та президентської системи. Президент виступає як глава держави і має значний вплив на виконавчу владу, але уряд формується та залежить від парламенту. Уряд має відповідати перед парламентом і потребує підтримки парламентської більшості для ухвалення рішень.

Виконавчо-законодавчі відносини в країнах Західної Європи базуються на розділі влади, демократичних процесах і контролі над владою. Вони

забезпечують баланс між різними гілками влади, підтримують систему перевірки та збалансованості і забезпечують взаємодію між виконавчою та законодавчою владою для прийняття ефективних рішень для країни. Виконавчо-законодавчі відносини є важливим елементом функціонування уряду. Гнучкість і стабільність уряду визначається взаємодією між урядом і парламентом, а також конституційними нормами.

Щодо порівняння чотирьох урядів країн Західної Європи то у Франції президент має значний вплив на формування уряду, оскільки він призначає прем'єр-міністра і може визначити політичну партію, що очолить уряд. В Німеччині ж канцлер призначається президентом після парламентських виборів і переговорів з іншими партіями, але склад уряду залежить від політичних угод та результатів парламентських виборів.

У Німеччині формування коаліційних урядів є поширеною практикою через систему пропорційного представництва, що забезпечує більше партійного розмаїття в парламенті. У Франції більшість урядів функціонує як однопартійна більшість.

В Франції президент має більший вплив на формування уряду та визначення його політичної орієнтації, оскільки президент є безпосередньо обраним громадянами. У Німеччині президент грає роль у призначенні канцлера, але канцлер визначає склад уряду та міністрів.

Франція має політичну систему з президентським урядом, де президент має значний вплив. У Німеччині ж має місце парламентська система, де канцлер відіграє важливу роль, а влада розподіляється між канцлером і парламентом.

У Франції застосовується система більшості голосів, де партія, що отримує більшість голосів, формує однопартійний уряд. У Німеччині застосовується пропорційна система, де представництво в парламенті залежить від відсоткового розподілу голосів, що забезпечує широкий політичний спектр.

У Німеччині, завдяки системі коаліційних урядів, політична стабільність може бути забезпечена шляхом формування широких коаліцій та укладення політичних угод між партіями. У Франції, зазвичай, уряди функціонують як

однопартійні, що може забезпечувати більшу стабільність, але також може призводити до більшого політичного протистояння.

У Німеччині регіональні партії мають значний вплив на формування уряду через систему пропорційного представництва, оскільки вони можуть стати ключовими гравцями у формуванні коаліційних урядів. У Франції регіональні партії також впливають на політичну ситуацію, але зазвичай менше залучаються до центральної влади.

У Франції президент має більш широкі повноваження та може впливати на вирішення стратегічних питань країни. У Німеччині президент має обмежений вплив на політичні рішення, а головну роль в уряді відіграє канцлер.

У Франції влада більш централізована, де президент і уряд мають значний вплив на вирішення національних питань. У Німеччині влада розподіляється між федеральним та регіональним рівнями, а регіональні уряди мають більший вплив на питання, що стосуються їх територій.

Що стосується Австрії та Швейцарії, можна виділити декілька ключових відмінностей і схожостей між цими країнами. Одна з відмінностей полягає у системі управління: Австрія має централізовану систему, де роль канцлера є важливою, тоді як Швейцарія має децентралізований підхід з акцентом на федералізм та роль федеральних радників.

У обох країнах використовуються коаліції для формування уряду, але Австрія частіше має багатопартійні коаліції, тоді як Швейцарія ставить акцент на консенсус і представництво найбільших партій.

Канцлер Австрії є головою уряду з великою владою, тоді як в Швейцарії влада розподіляється між федеральним урядом, складеним з федеральних радників, які мають рівні повноваження.

Уряди обох країн підлягають парламентському контролю, проте Швейцарія має активну роль громадян у вигляді референдумів, де вони можуть голосувати та ініціювати зміни.

Загалом, хоча уряди Австрії та Швейцарії мають деякі схожі процедури формування, вони відрізняються в системі управління, ролі канцлера або федеральних радників, а також в залученні громадян до політичного процесу.

Австрія та Швейцарія також мають свої особливості. Австрія має централізовану систему з акцентом на роль канцлера, який володіє значною владою. Уряди формуються через багатопартійні коаліції. У Швейцарії, натомість, існує децентралізований підхід з акцентом на федералізм та роль федеральних радників. Роль громадян у політичному процесі виявляється через референдуми.

Можемо дійти висновку що уряди можуть мати різні форми, це визначає, як влада розподіляється між гілками влади та їх взаємодію. В цілому порівнюючи уряди цих країн та зважаючи на спільні елементи, кожна з цих країн має власну унікальну політичну систему, відображаючи їхні політичні традиції та контекст. Знання про різноманітні системи управління та урядування допомагає нам краще розуміти політичні процеси та приймати обґрунтовані висновки щодо їхньої ефективності та перспектив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андевег, Р. Б., (2000) Міністри як подвійні агенти? Процес делегування між кабінетом міністрів та міністрами. 377-395.
2. Анна Ф. (2019), Вступ: Порівняльне дослідження Австрії, Німеччини та Швейцарії.
3. Ахіна. В. (2017), Політична система Французької республіки.
4. Барон Д. (1991). Теорія просторового торгу для формування уряду у парламентських системах.
5. Бекенферде М., Н. Хедлінг та В. Вахіу (2011 р.), Практичний посібник з побудови конституції, Міжнародний інститут демократії та допомоги у проведенні виборів.
6. Берлінський С., Деван Т., Даудінг К., (2012) Скандали та виживання у британському уряді 1945–2007 рр.
7. Блондель Дж., Мюллер-Роммель Ф., Малова Д., (2007) Управління новими європейськими демократіями.
8. Блондель Дж., Мюллер-Роммель Ф., ред. (1993). Спільне управління: ступінь та межі спільного прийняття рішень у західноєвропейських кабінетах. 338 стор.
9. Борхес, А. та М. Турджеон (2019), «Президентські уряди в коаліційному президентстві», Партійна політика, том. 25/2, С. 192-202.
10. Ван Розендаль П. (1992). Вплив домінуючих та центральних партій на склад та довговічність кабінету.
11. Гінзбург Т., Дж. Шейбуб та З. Елкінс (2013 р.), «За межами президентіалізму та парламентаризму».
12. Гінзбург, Т., З. Елкінс і Дж. Мелтон (2008), Проект порівняння конституцій: Міжнаціональний історичний набір письмових конституцій, Проект порівняння конституцій.
13. Гроте, Р. (2016), «Парламентські системи»

14. Джордж Дж. (2007) Порівняльний огляд політики Швейцарії та Австрії.

15. Едвардс Г.К., 2009 Лідерство громадськості. стор. 182–207.

16. Елгі Р., Моструп С, (2008). Напівпрезидентство в Центральній та Західній Європі.

17. Заальфельд, Т., (2013) р. Економічні показники, політичні інститути та довговічність кабінетів у 28 європейських парламентських демократіях, 1945–2011 рр. стор. 51–79.

18. Кассим Х., Петерс Б.Г., Райт У. (ред.), (2000) р. Координація політики ЄС: національне вимір.

19. Кері Дж. М., Шугарт М.С. (Ред.), (1998). Поняття виконавчого указу.

20. Коломер Дж. і Г. Негретто (2005), «Чи може президентіалізм працювати як парламентаризм?», Уряд і опозиція, Том. 40/1, стор. 60-89

21. Коста Лобо, М., І. Лаго та С. Лаго-Пеньяс (2016), Ефекти та політичні наслідки виборчих систем.

22. Крепс Д. (1990). Теорія ігор та економічне моделювання уряду. 195 стор.

23. Лавер М., Шепслі К.А. (1996). Створення та руйнування урядів.

24. Лейвер М., Шофілд Н. (1990). Багатопартійний уряд: політика коаліції у Європі. 308 стор.

25. Лейзерсон М. (2011) Коаліції у політиці.

26. Лейпхарт А., (2012). Моделі демократії.

27. Лупія А., Стром К. (1995). Припинення коаліції та стратегічні терміни виборів до законодавчих органів. Є. політ. наук. Відкр. 89: 648-65.

28. Мартін Л.В., Ванберг Г.С., (2011). Парламентські коаліції та уряд.

29. Мартін Шапіро, Алек Стоун (2002), «Уряд та закон, політика та судова практика»

30. Меллорс С., Пінженбург Б. (2010). Політичні партії та коаліції в органах місцевого самоврядування в Європі. 311 стор.

31. Мо, Т. та М. Колдуелл (1994), «Інституційні основи демократичного правління: порівняння президентської та парламентської систем», Т.150, с. 172.

32. Мюллер В.К., Стром К. (ред.), (2000) Коаліційні уряди в Західній Європі.

33. Паланца, В. та Г. Сін (2013 р.), «Переговори про право вето та виконавчо-законодавчий процес у багатопартійних президентських системах», Порівняльні політичні дослідження, Том. 47/5, стор. 766-792.

34. Погунтке, Т., Вебб, П. (Ред.), (2005). Президентиалізація політики.

35. Райкер В. (2003). Теорія політичних коаліцій.

36. Рейелт. М. (2019), Порівняння органів законодавчої та виконавчої влади Франції та Німеччини.

37. Рейлі Б. (2003 р.), «Структура уряду та виборчі системи».

38. Роберт Елгі, Еміліано Гроссман, Емі Г. Мазур. (2017), Основи порівняльної політики Франції.

39. Роберт К. (2016) Порівняльний аналіз делегування виконавчої та законодавчої влади.

40. Ротштейн Б., (2011). Якість уряду: корупція, соціальна довіра та нерівність у міжнародній перспективі.

41. Роудс, Р.А.В, (2011). Повсякденне життя у британському уряді.

42. Сарторі Г., (1997). Порівняльна конституційна інженерія, друге вид. Макміллан.

43. Сіарофф, А. (2003), «Порівняльні президентства: неадекватність розрізнення президентських, напівпрезидентських і парламентських», Європейський журнал політичних досліджень 42, стор. 287-312.

44. Стрем, К., Мюллер, В.К., Бергман, Т. (ред.), (2008). Кабінети та коаліційні переговори: демократичний життєвий цикл у Західній Європі.

45. Стрем, К., Мюллер, В.К., Бергман, Т. (ред.), 2003 р. Делегування та підзвітність у парламентських демократіях.

46. Томсон Р.Р., Ройєд Т., Наурін Е., Артес Дж., Фергюсон М., Костадінова П., Моурі С., (2012). Зв'язок між програмою та політикою:

порівняльне дослідження передвиборчі обіцянки та політика уряду в десяти країнах.

47. Фаррелл Б. (1990). Як формується уряд.

48. Фаррелл Б. (1993). Формування уряду та партнерство.

49. Фішер Дж., Даудінг К., Дюмон П., (2012) р. Тривалість та стабільність членів кабінету. 505-519 стор.

50. Хайнал П.І., (2007) Система G8 і G20: еволюція, роль і документація.

51. Хелмс Л., (2005). Президенти, прем'єр-міністри та канцлери.

52. Хубер Дж. (1996). Вотум довіри до парламентських демократій. 269 стор.

53. Хубер Дж. (1996). Раціоналізація парламенту: законодавчі інститути та партійна політика у Франції.

54. Хубер, Дж. Д., Мартінес-Галлардо, К., (2008) Заміна міністрів кабінету: моделі міністерської стабільності в парламентських демократіях. 169-180 стор.

55. Шейбуб Дж., З. Елкінс та Т. Гінзбург (2013 р.), «Окрім президентіалізму та парламентаризму»,

56. Шейбуб, Дж. (2007), Президентіалізм, парламентаризм та демократія.

57. Шин Дж. Х., (2013). Тривалість кабінету міністрів у президентських демократіях. Політична наука.

58. Шляйтер, П., Морган-Джонс, Е., (2009). Конституційна влада та конкуруючі ризики: монархи, президенти, прем'єр-міністри та розпуск кабінетів у Східній та Західній Європі. 496–512 стор.